

INFORMATOR

o egzaminie maturalnym z języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej od roku szkolnego 2022/2023

Centralna Komisja Egzaminacyjna
Warszawa 2022

Zespół redakcyjny:

dr Kinga Białek
dr Paulina Olechowska (CKE)
dr Wioletta Kozak (CKE)
dr Marcin Smolik (CKE)

Recenzenci:

dr Angelika Adamczyk (UW)
Dariusz Dekiert (recenzja językowa)

Informator został opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
sekretariat@cke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 616 33 99
oke@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 99
oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

al. Legionów 9, 18-400 Łomża
tel. 86 473 71 20
sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 634 91 33
sekretariat@lodz.oke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

pl. Europejski 3, 00-844 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 94
sekretariat@oke.wroc.pl

Spis treści

1.	Opis egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego jako przedmiotu obowiązkowego w części ustnej bez określania poziomu oraz w części pisemnej na poziomie podstawowym.....	5
	Wstęp	5
	Lektury na egzaminie	8
	Część ustna egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego	10
	Zasady oceniania egzaminu ustnego	14
	Część pisemna egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego. Poziom podstawowy	20
	Zadania egzaminacyjne w arkuszu	21
	Zasady oceniania zadań w części testowej	23
	Zasady oceniania wypracowania	23
2.1.	Przykładowe zadania z rozwiązaniami. Część ustna	37
2.2.	Przykładowe zadania z rozwiązaniami. Część pisemna na poziomie podstawowym	45
3.1.	Opis egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego jako przedmiotu dodatkowego w części pisemnej na poziomie rozszerzonym	75
	Wstęp	75
	Lektury na egzaminie	78
	Zadania egzaminacyjne w arkuszu	82
	Zasady oceniania zadań w teście	83
	Zasady oceniania wypracowania	84
3.2.	Przykładowe zadania z rozwiązaniami	97

1. Opis egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego jako przedmiotu obowiązkowego w części ustnej oraz w części pisemnej

WSTĘP

Język hebrajski jako język mniejszości narodowej jest jednym z obowiązkowych przedmiotów egzaminacyjnych na egzaminie maturalnym dla absolwentów szkół lub oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej. Wszyscy zdający przystępują do egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego w części ustnej (bez określania poziomu) oraz w części pisemnej (na poziomie podstawowym). Każdy maturzysta może również przystąpić do egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej na poziomie rozszerzonym jako przedmiotu dodatkowego.

Egzamin maturalny z języka hebrajskiego w części ustnej i pisemnej na poziomie podstawowym sprawdza, w jakim stopniu zdający spełnia wymagania z języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej [określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły ponadpodstawowej](#)¹.

Wymagania ogólne i szczegółowe zawarte w podstawie programowej z języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej zostały opisane w czterech obszarach:

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego.
- II. Kształcenie językowe.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
- IV. Tworzenie wypowiedzi.

Podstawa programowa dla szkoły ponadpodstawowej w zakresie kształcenia literackiego i kulturowego kładzie nacisk na pogłębianie świadomości własnego dziedzictwa narodowego, poszerzanie wiedzy z zakresu literatury i kultury narodowej, doskonalenie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii w języku hebrajskim. Jednocześnie podstawa programowa szczególnie nacisk kładzie na pogłębianie umiejętności porozumiewania się w języku hebrajskim, to jest poprawnego mówienia i pisania, zgodnie z zasadami poprawności językowej. Ważnym elementem kształcenia jest rozwijanie zasobu leksykalnego języka hebrajskiego przez rozumienie różnego typu tekstów: literackich, krytycznoliterackich, publicystycznych oraz popularnonaukowych.

Egzamin maturalny odzwierciedla powyższe założenia podstawy programowej kształcenia ogólnego z języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 poz. 467, z późn. zm.).

Informator o egzaminie maturalnym z języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej od roku szkolnego 2022/2023 jest podzielony na dwie części.

CZĘŚĆ PIERWSZA zawiera:

- ogólne informacje dotyczące egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego od roku szkolnego 2022/2023
- szczegółowy opis egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego **w części ustnej bez określania poziomu** oraz **w części pisemnej na poziomie podstawowym**
- przykładowe zadania egzaminacyjne na egzamin w części ustnej oraz przykładowe zadania egzaminacyjne na egzamin w części pisemnej na poziomie podstawowym wraz z rozwiązaniami, a w przypadku wypracowania – z oceną wypowiedzi.

CZĘŚĆ DRUGA zawiera:

- ogólne informacje dotyczące egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego od roku szkolnego 2022/2023
- szczegółowy opis egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego **w części pisemnej na poziomie rozszerzonym**
- przykładowe zadania egzaminacyjne do części pisemnej na poziomie rozszerzonym wraz z rozwiązaniami, a w przypadku wypracowania – także z oceną wypowiedzi.

Informator prezentuje przykładowe zadania egzaminacyjne wraz z zasadami oceniania oraz wskazuje odniesienie zadań do wymagań podstawy programowej. Zadania w *Informatorze* nie wyczerpują wszystkich typów zadań, które mogą wystąpić w arkuszu egzaminacyjnym. Nie ilustrują również wszystkich wymagań z zakresu języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej określonych w podstawie programowej. Dlatego *Informator* nie może być jedyną ani nawet główną wskazówką do planowania procesu kształcenia w szkole. Tylko realizacja **wszystkich wymagań** z podstawy programowej, zarówno ogólnych, jak i szczegółowych, może zapewnić wszechstronne wykształcenie uczniów w zakresie języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej, w tym ich właściwe przygotowanie do egzaminu maturalnego.

Przed przystąpieniem do dalszej lektury *Informatora* warto zapoznać się z ogólnymi zasadami obowiązującymi na egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2022/2023. Są one określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 26 lutego 2021 r. w sprawie egzaminu maturalnego (Dz.U. poz. 482) oraz – w skróconej formie – w części ogólnej *Informatora o egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2022/2023*, dostępnej na stronie internetowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (<https://cke.gov.pl/>) i na stronach internetowych okręgowych komisji egzaminacyjnych.

Poszczególne części egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego scharakteryzowano w TABELI 1.

TABELA 1. CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH CZĘŚCI EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA HEBRAJSKIEGO

Część ustna – bez określania poziomu egzaminu	Odniesienie do podstawy programowej	<ul style="list-style-type: none"> a) pogłębiona znajomość własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–4) b) znajomość i interpretacja lektur obowiązkowych, tj. wymagania III.1.1)–5), 7)–11) c) odbiór tekstów kultury, tj. wymagania III.2.1)–3) d) zróżnicowanie języka hebrajskiego, tj. wymagania II.2.1)–7) e) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1)–3) oraz 5)–6), 9) f) odbiór przekazu językowego, tj. wymagania II.4.1)–6) oraz 8)–10) g) mówienie, tj. wymagania IV.1.1)–4).
	Czas trwania egzaminu	30 minut, w tym: 15 minut – przygotowanie do odpowiedzi 15 minut – wypowiedzi monologowe oraz rozmowa.
	Charakter egzaminu	Przedmiot obowiązkowy.
	Zadania na egzaminie	Zestaw składający się z dwóch zadań.
	Liczba punktów	30 punktów.
	Elementy egzaminu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wypowiedzi monologowe zdającego dotyczące zadań z wylosowanego zestawu egzaminacyjnego. 2. Rozmowa z zespołem przedmiotowym.
	Oceniający	Przedmiotowy zespół egzaminacyjny.
Część pisemna – poziom podstawowy	Odniesienie do podstawy programowej	<p>Część 1. Test językowy</p> <ul style="list-style-type: none"> a) gramatyka języka hebrajskiego, tj. wymagania II.1.1)–6) b) zróżnicowanie języka hebrajskiego, tj. wymagania II.2.1)–7) c) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1)–3) oraz 5)–6), 8) d) odbiór przekazu językowego, tj. wymagania II.4.1)–11) <p>Część 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów</p> <ul style="list-style-type: none"> a) pogłębiona znajomość własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–4) b) znajomość i interpretacja lektur obowiązkowych, tj. wymagania III.1.1)–5), 7)–11) c) odbiór tekstów kultury, tj. wymagania III.2.1)–3) <p>Część 3. Wypracowanie</p> <ul style="list-style-type: none"> a) pogłębiona znajomość własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–4) b) gramatyka języka hebrajskiego, tj. wymagania II.1.1) c) zróżnicowanie języka hebrajskiego, tj. wymagania II.2.1)–7)

		d) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1), 5)–9) e) ortografia i interpunkcja, tj. wymagania II.5.1)–2) f) interpretacja utworów literackich, tj. wymagania III.1.1)–5), 7)–11) g) pisanie, tj. wymagania IV.2.1)–3), 5)–7).
Czas trwania egzaminu	210 minut.	
Charakter egzaminu	Przedmiot obowiązkowy.	
Zadania na egzaminie	Zadania zamknięte (wyboru wielokrotnego, prawda-falsz, na dobieranie), otwarte (z luką, krótkiej odpowiedzi) oraz zadanie rozszerzonej odpowiedzi (wypracowanie).	
Liczba punktów	50 punktów.	
Elementy egzaminu	Część 1. Test językowy. Część 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów. Część 3. Wypracowanie.	
Oceniający	Egzaminatorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych.	

LEKTURY NA EGZAMINIE

W arkuszu egzaminacyjnym na poziomie podstawowym oraz w części ustnej egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego znajdują się zadania sprawdzające znajomość treści i problematyki lektur obowiązkowych, tj.:

ספרי התנ"ך

ספרי התורה:

1. בראשית
2. שמות
3. ויקרא
4. במדבר
5. דברים

ספרי הכתובים:

6. תהילים
7. איוב
8. רות
9. קהלת
10. אסתר

11. שלום עליכם, טוביה החלבן

12. מנדלי מוכר ספרים, מסעות בנימין השלישי

13. נפתלי הרץ אימבר, התקווה

14. שירים נבחרים מאת חיים נחמן ביאליק (כולל: אל הציפור, אֵיךְ, בְּעִיר הַהֲרָגָה)

15. שירים נבחרים מאת אמיר גלבוע (כולל: יצחק, ואחי שותק, נְשַׁמַּת יוֹסֵף בֶּן-אַחֲוֵי בְּרִנְיָה)

16. שירים נבחרים מאת יהודה עמיחי (כולל: אהבת הארץ, אל מלא רחמים,
אני רוצה למות על מיטתי)
17. חנוך לוין, קרום, ייסורי איוב, מלאכת החיים
18. עמוס עוז, מיכאל שלי, אל תגידי לילה
19. מאיר שלו, יונה ונער, רומן רוסי
20. אתגר קרת, פיצריה קמיקזה, אניהו

CZĘŚĆ USTNA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA HEBRAJSKIEGO

Egzamin maturalny z języka hebrajskiego w części ustnej sprawdza umiejętność tworzenia wypowiedzi na określony temat oraz prowadzenia rozmowy zgodnie z zasadami poprawności językowej, logiki i retoryki.

Egzamin trwa około 30 minut i składa się z trzech części:

- przygotowania zdającego (ok. 15 minut)
- wypowiedzi monologowych zdającego dotyczących zadań z wylosowanego zestawu egzaminacyjnego (ok. 10 minut)
- rozmowy zdającego z zespołem przedmiotowym związanej z tymi wypowiedziami (ok. 5 minut).

W czasie trwania części ustnej egzaminu maturalnego zdającemu nie udziela się żadnych wyjaśnień dotyczących zadań egzaminacyjnych. Ponadto zdający nie może korzystać ze słowników i innych pomocy.

Opis zestawu zadań egzaminacyjnych

Zestaw zadań egzaminacyjnych składa się z dwóch zadań:

- zadanie 1. zawiera zagadnienie sprawdzające znajomość lektury obowiązkowej na poziomie podstawowym zamieszczonej w *Informatorze* do realizacji w całości lub w fragmentach – i tworzenie wypowiedzi na zadany w poleceniu temat, w odwołaniu do innego tekstu literackiego
- zadanie 2. dotyczy zagadnienia związanego z kulturą: literaturą, sztuką, językiem; zdający omawia je na podstawie dołączonego do polecenia materiału w postaci tekstu literackiego lub nieliterackiego albo tekstu ikonicznego.

Cechy zadań egzaminacyjnych

Zadanie 1.:

- składa się z polecenia, zawierającego zagadnienie w formie twierdzenia lub pytania, odnoszącego się do lektury obowiązkowej oraz wybranego kontekstu zgodnie ze schematem przedstawionym w TABELI 2.
- daje możliwość sprawdzenia znajomości treści i problematyki lektury obowiązkowej wskazanej w *Informatorze* na poziomie podstawowym oraz umiejętności interpretacji utworów z wykorzystaniem wiedzy historyczno- i teoretycznoliterackiej oraz kulturowej
- umożliwia zdającemu zaprezentowanie poziomu dojrzałości intelektualnej, pogłębionego rozumienia literatury, a także wykazanie się sprawnością językowo-retoryczną.

TABELA 2. SCHEMAT POLECENIA W ZADANIU 1. (LEKTURA OBOWIĄZKOWA)

SCHEMAT POLECENIA DO LEKTURY OBOWIĄZKOWEJ	
ZAGADNIENIE W FORMIE TWIERDZENIA LUB PYTANIA	האם אתה מסכים / את מסכימה עם הטענה שאהבה יכולה לשנות את חייו של האדם?
ELEMENT 1. POLECENIA: WSKAZANIE LEKTURY	ענה / עני על השאלה הכוונה בקשר ל"רומן רוסי" מאת מאיר שלו
ELEMENT 2. POLECENIA: KONTEKST	ובטקסט ספרותי הנבחר.

Wybrany utwór literacki, będący drugim tekstem, do którego odwołuje się zdający w swojej wypowiedzi, może być:

- lekturą obowiązkową
- lekturą uzupełniającą
- utworem literackim niebędącym lekturą.

Polecenia do zadania 1. mają charakter jawny i zostaną opublikowane w komunikacie dyrektora CKE przed egzaminem maturalnym w terminie określonym w rozporządzeniu ministra edukacji i nauki.

Zadanie 2.:

- składa się z polecenia i tekstu (w zadaniach stosowane są trzy typy tekstów: nieliterackie, literackie i ikonizacyjne), zawierającego zagadnienie w formie twierdzenia lub pytania odnoszącego się do załączonego tekstu oraz wybranego kontekstu zgodnie z przedstawionym w TABELI 3. schematem
- umożliwi zdającemu zaprezentowanie poziomu dojrzałości intelektualnej, orientacji w problemach kultury, w tym literatury, sztuki lub języka, a także wykazanie się sprawnością językowo-retoryczną oraz rozumieniem tekstu stanowiącego inspirację do wypowiedzi.

TABELA 3. SCHEMAT POLECENIA W ZADANIU 2. (LITERATURA/SZTUKA/JĘZYK)

	SCHEMAT POLECENIA DO ZAGADNIENIA ZWIĄZANEGO		
	Z LITERATURĄ (ZADANIA ZAWIERAJĄCE MATERIAŁ LITERACKI)	ZE SZTUKĄ (ZADANIA ZAWIERAJĄCE MATERIAŁ IKONICZNY)	Z JĘZYKIEM (ZADANIA ZAWIERAJĄCE MATERIAŁ DO ANALIZY JĘZYKOWEJ)
ZAGADNIENIE W FORMIE TWIERDZENIA LUB PYTANIA	עקדת יצחק בספרות.	שבת כמוטיב בתרבות. כיצד מתוארת שבת באמנות הישראלית?	ניבים מקראיים בשפה העברית המודרנית - תאר / תארי אותם
ELEMENT 1. POLECENIA: TEKST ŹRÓDŁOWY	בתשובתך, עיין בשיר מאת אמיר גלבווע יצחק	בתשובתך, עיין בציורו של יוחנן סימון שבת בקיבוץ	בהתייחס למאמר מאת חוה דינר
ELEMENT 2. POLECENIA: TEKST 2. ALBO WŁASNE DOŚWIADCZENIA	ובטקסט ספרותי הנבחר.	ובטקסט ספרותי הנבחר.	ולחוויות שלך.

Wybrany utwór literacki, będący drugim tekstem, do którego odwołuje się zdający w swojej wypowiedzi, może być:

- lekturą obowiązkową
- lekturą uzupełniającą
- utworem literackim niebędącym lekturą.

Przebieg egzaminu

Przebieg egzaminu przedstawiono w TABELI 4.

TABELA 4. PRZEBIEG EGZAMINU USTNEGO

	PRZEBIEG EGZAMINU	CZAS TRWANIA
CZYNNOŚCI ORGANIZACYJNE	Zdający losuje zestaw pytań egzaminacyjnych zawierający dwa zadania.	–
PRZYGOTOWANIE ZDAJĄCEGO DO WYPOWIEDZI MONOLOGOWYCH	Zdający przygotowuje się do wygłoszenia wypowiedzi monologowych na dwa tematy zamieszczone w wylosowanym zestawie (może w tym czasie przygotować ramowy plan wypowiedzi, konspekt, notatki pomocnicze).	Nie więcej niż 15 minut.
WYPOWIEDZI MONOLOGOWE ZDAJĄCEGO	Zdający wygłasza wypowiedzi monologowe. Wypowiedzi monologowe zdającego nie mogą być przerywane przez zespół przedmiotowy (z wyjątkiem sytuacji, kiedy upłynął czas na nie przeznaczony). Zdający nie musi realizować zadań w kolejności, w jakiej zostały zamieszczone w zestawie zadań egzaminacyjnych – może rozpocząć wypowiedź od wybranego przez siebie zadania.	Nie więcej niż 10 minut (może je wygłosić w czasie krótszym niż 10 minut).
ROZMOWA ZESPOŁU PRZEDMIOTOWEGO ZE ZDAJĄCYM	<p>Rozmowa zespołu przedmiotowego ze zdającym może dotyczyć:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zagadnień określonych w poleceniach do obu zadań lub do jednego z dwóch zadań • utworu literackiego albo tekstu kultury, w tym materiału ikonicznego, dołączonego do polecenia • treści utworów literackich i tekstów kultury przywołanych przez zdającego w wypowiedziach. <p>W trakcie rozmowy zdający odpowiada na pytania, realizuje polecenia lub odnosi się do zagadnienia przedstawionego przez zespół przedmiotowy (łącznie od 1 do 3 pytań/poleceń/zagadnień). Zadawane pytania nie mogą dotyczyć faktograficznych detali dotyczących lektury obowiązkowej / omówionych tekstów kultury.</p>	Nie więcej niż 5 minut.

Wykonanie **obu zadań** egzaminacyjnych w części ustnej wymaga:

- zrozumienia tematów wypowiedzi i sformułowanych w nich zagadnień
- wykorzystania znajomości lektury obowiązkowej i umiejętności jej odczytania do omówienia zagadnienia określonego w zadaniu 1.
- odczytania (interpretacji) dołączonego tekstu kultury pod kątem wskazanego w poleceniu zagadnienia, odwołania się do innych tekstów kultury albo własnych doświadczeń, wykorzystania wiedzy i umiejętności z zakresu historii i teorii literatury, języka i retoryki do omówienia zagadnienia określonego w zadaniu 2.
- odwołania się do wybranych kontekstów związanych z tematem wypowiedzi
- opracowania wypowiedzi pod względem kompozycyjnym i językowo-stylistycznym
- wygłoszenia wypowiedzi zgodnie z zasadami retoryki
- udziału w rozmowie dotyczącej wygłoszonych wypowiedzi monologowych.

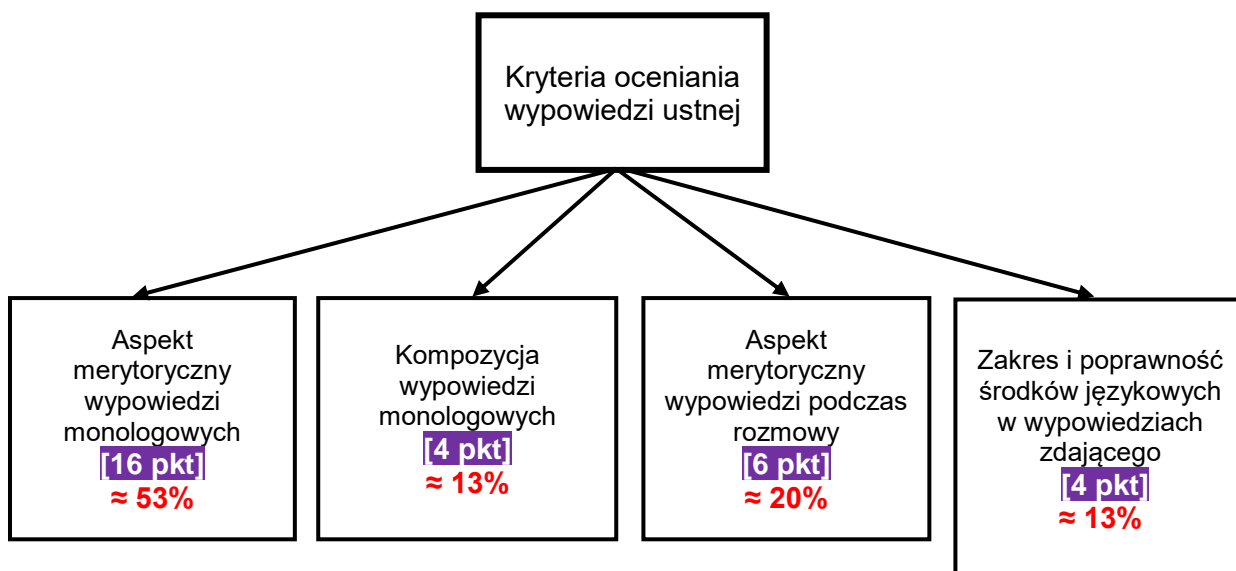
Przykładowe zadania do części ustnej (bez określania poziomu) wraz z rozwiązaniami znajdują się na stronach 37–44.

ZASADY OCENIANIA EGZAMINU USTNEGO

Za egzamin ustny zdający będzie mógł otrzymać maksymalnie **30 punktów**. Oceniając wypowiedzi zdającego, członkowie zespołu przedmiotowego będą przydzielali punkty w czterech **kryteriach**, tj.:

1. aspekt merytoryczny wypowiedzi monologowych w zadaniach 1. i 2. (od 0 do 16 pkt)
2. kompozycja wypowiedzi monologowych w zadaniach 1. i 2. oceniana łącznie (od 0 do 4 pkt)
3. aspekt merytoryczny wypowiedzi podczas rozmowy (od 0 do 6 pkt)
4. zakres i poprawność środków językowych w wypowiedziach monologowych. oraz podczas rozmowy (od 0 do 4 pkt).

Zdający zda część ustną egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego, jeżeli uzyska 30%, tj. 9 punktów. Wagi poszczególnych kryteriów określono na poniższym schemacie – podano wartości w przybliżeniu.

1. Aspekt merytoryczny wypowiedzi monologowych (maksymalnie 16 punktów)

Uwaga. Za wypowiedź monologową zdający może otrzymać maksymalnie 16 pkt (zadanie 1.–8 pkt, zadanie 2.– 8 pkt).

		Zadanie 1.	Zadanie 2.
W zadaniu 1. Temat + 2 elementy (zagadnienie + lektura + kontekst przywołany przynajmniej częściowo funkcjonalnie)	• bogata argumentacja; bez poważnych błędów rzeczowych	8	8
	• bogata argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi ALBO • zadowalająca argumentacja bez błędów rzeczowych	7	7
	• zadowalająca argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi ALBO • powierzchowna argumentacja bez błędów rzeczowych	6	6
W zadaniu 2. Temat + 2 elementy (zagadnienie + tekst 1 + tekst 2 / własne doświadczenia)	• powierzchowna argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi	5	5
W zadaniu 1. Temat + 1 element (zagadnienie + lektura)	• bogata argumentacja; bez poważnych błędów rzeczowych	4	4
	• bogata argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi ALBO • zadowalająca argumentacja bez błędów rzeczowych	3	3
	• zadowalająca argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi ALBO • powierzchowna argumentacja bez błędów rzeczowych	2	2
W zadaniu 2. Temat + 1 element (zagadnienie + tekst 1 LUB zagadnienie + tekst 2 / własne doświadczenia)	• powierzchowna argumentacja z 1–2 poważnymi błędami rzeczowymi	1	1
brak wypowiedzi; wypowiedź nie na temat; wypowiedź zawiera błąd kardynalny ALBO 3 lub więcej poważnych błędów rzeczowych; wypowiedź nie odnosi się w ogóle do lektury wskazanej w poleceniu		0	0

Wyjaśnienia (kryterium 1. – Aspekt merytoryczny wypowiedzi monologowej)

- Argumentacja to uzasadnienie stanowiska zdającego wobec zagadnienia sformułowanego w poleceniu za pomocą argumentów.
  - Bogata argumentacja – to argumentacja pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i **szeroka/wieloaspektowa**, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę zagadnienia sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji / głębszego namysłu nad zagadnieniem.
  - Zadowalająca argumentacja – to argumentacja pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.
  - Powierzchowna argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami.
- Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w wypowiedzi do np.:
  - innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
  - historii literatury
  - teorii literatury

- 4) charakteru epoki
  - 5) biografii autora
  - 6) filmu, spektaklu teatralnego
  - 7) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
  - 8) mitologii
  - 9) *Biblij*
  - 10) religii
  - 11) historii
  - 12) filozofii
  - 13) kwestii politycznych
  - 14) kwestii społecznych,
- wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego zagadnienia w szerszej perspektywie.

Zdający powinien wykorzystać kontekst przynajmniej częściowo funkcjonalnie, tzn. trafnie ze względu na omawiane zagadnienie przywołać np. informacje, wydarzenia – kontekst nie musi pogłębiać ani rozwijać omawianego zagadnienia.

3. Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości treści i problematyki lektury obowiązkowej, do której odwołuje się zdający, w zakresie:
  - a) fabuły, w tym głównych wątków utworu
  - b) losów głównych bohaterów, w tym np. łączenie biografii różnych bohaterów.
4. Błąd kardynalny może dotyczyć wyłącznie lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej jako lektury do omówienia w całości (nie we fragmentach).
5. Poważny błąd rzeczowy to błąd świadczący o:
  - 1) nieznajomości wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej (z podstawy programowej), do której odwołuje się zdający, w zakresie innym niż w przypadku błędu kardynalnego, tj. np. błąd w przypisaniu autorstwa, w użyciu błędnego nazwiska/imienia bohatera, dotyczący losów bohaterów drugoplanowych bądź wątków innych niż główne
  - 2) nieznajomości utworu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, innego niż lektura obowiązkowa (każdy błąd merytoryczny)
  - 3) braku wiedzy dotyczącej kontekstu wybranego przez zdającego, np. błędne przywołanie pojęć lub faktów historycznych.
6. Dokładnie ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego można w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a wypowiedź zdającego świadczy o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.

2. Kompozycja wypowiedzi monologowych (maksymalnie 4 punkty)

	Zadanie 1.	Zadanie 2.
Kompozycja wypowiedzi spójna (tzn. uporządkowana, logiczna).	2	2
Kompozycja wypowiedzi częściowo spójna.	1	1
Kompozycja wypowiedzi niespójna.	0	0

Wyjaśnienia (kryterium 2. – Kompozycja wypowiedzi monologowych)

1. Kompozycja wypowiedzi jest spójna, jeżeli wypowiedź zawiera wstęp, część zasadniczą i zakończenie, a elementy te składają się na logiczną i uporządkowaną całość.
2. Kompozycja wypowiedzi jest częściowo spójna, jeżeli wypowiedź zawiera:
  - a) nielogiczne połączenia między dwoma z trzech elementów wypowiedzi, tj. wstępem i częścią zasadniczą ALBO częścią zasadniczą i zakończeniem, ALBO wstępem i zakończeniem
  - b) treści nieistotne, zbędne dla omawianego zagadnienia, bez związku / pozostające w wątpliwym związku z omawianym zagadnieniem.
3. Kompozycja wypowiedzi jest niespójna, jeżeli wypowiedź zawiera:
  - a) nielogiczne połączenia między trzema elementami wypowiedzi tj. wstępem, częścią zasadniczą i zakończeniem
  - b) nieuzasadnione wnioski, sprzeczne stwierdzenia
  - c) treści nieistotne, zbędne dla omawianego zagadnienia, bez związku / pozostające w wątpliwym związku z omawianym zagadnieniem.

3. Aspekt merytoryczny wypowiedzi podczas rozmowy (maksymalnie 6 punktów)

Wypowiedzi na temat (na temat = adekwatne + merytorycznie poprawne)	<ul style="list-style-type: none"> w zakresie wypowiedzi, które są na temat lub częściowo na temat: właściwy stopień uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań 	6
	<ul style="list-style-type: none"> w zakresie wypowiedzi, które są na temat lub częściowo na temat: zaburzenia w stopniu uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań 	5
Fragmenty wypowiedzi na temat, pozostałe fragmenty wypowiedzi – częściowo na temat (zaburzenia w adekwatności lub zaburzenia merytoryczne)	<ul style="list-style-type: none"> w zakresie wypowiedzi, które są na temat lub częściowo na temat: właściwy stopień uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań 	4
	<ul style="list-style-type: none"> w zakresie wypowiedzi, które są na temat lub częściowo na temat: zaburzenia w stopniu uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań 	3
Wszystkie wypowiedzi częściowo na temat (zaburzenia w adekwatności lub zaburzenia merytoryczne)	<ul style="list-style-type: none"> w zakresie wypowiedzi, które są częściowo na temat: właściwy stopień uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań 	2
	<ul style="list-style-type: none"> w zakresie wypowiedzi, które są częściowo na temat: zaburzenia w stopniu uszczegółowienia wypowiedzi względem postawionego pytania / postawionych pytań 	1
Wypowiedzi nie na temat; wszystkie wypowiedzi zdawkowe; błąd kardynalny; niezachowanie zasad dialogu (np. niezachowanie norm grzecznościowych)		0

Wyjaśnienia (kryterium 3. – Aspekt merytoryczny wypowiedzi podczas rozmowy)

- Wypowiedzi na temat to wypowiedzi:
  - adekwatne do zadawanych pytań
  - poprawne merytorycznie.
- Wypowiedzi częściowo na temat to wypowiedzi nieadekwatne do zadawanych pytań ALBO niepoprawne merytorycznie.
- Wypowiedzi zdającego podczas rozmowy są właściwie uszczegółowione, jeżeli nie ograniczają się wyłącznie do ogólnikowych stwierdzeń, a zawierają ich rozwinięcie.
- Zaburzenia w stopniu uszczegółowienia wypowiedzi wynikają z operowania ogólnikami przez zdającego w czasie rozmowy, z braku precyzji w wyjaśnianiu omawianych zagadnień/kwestii/pojęć itp.

4. Zakres i poprawność środków językowych w wypowiedziach zdającego (maksymalnie 4 punkty)

Uwaga. Oceniając zakres i poprawność środków językowych, bierze się pod uwagę zarówno wypowiedzi monologowe zdającego, jak i jego wypowiedzi podczas rozmowy.

Zadawalający zakres środków językowych, w szczególności leksykalnych.	W wypowiedziach zachowano właściwą dla języka mówionego poprawność językową (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynność (dopuszczalne sporadyczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności).	4
	W wypowiedziach <u>częściowo</u> zachowano właściwą dla języka mówionego poprawność językową (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynność (w wypowiedzi występowały liczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności).	3
Wąski zakres środków językowych.	W wypowiedziach zachowano właściwą dla języka mówionego poprawność językową (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynność (dopuszczalne sporadyczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności).	2
	W wypowiedziach <u>częściowo</u> zachowano właściwą dla języka mówionego poprawność językową (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynność (w wypowiedzi występowały liczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności).	1
<ul style="list-style-type: none"> • Wypowiedź niekomunikatywna ALBO • W wypowiedzi nie zachowano właściwej dla języka mówionego poprawności językowej (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni i fonetyki) oraz płynności (w wypowiedzi występowały bardzo liczne błędy językowe oraz/lub usterki w płynności). 		0

Wyjaśnienia (kryterium 4. – Zakres i poprawność środków językowych)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. Indywidualne upodobania językowe egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę poprawności środków językowych w wypowiedzi zdającego.
3. Zadawalający zakres środków językowych oznacza, że zastosowane przez zdającego środki językowe, w szczególności leksykalne, umożliwiają omówienie zagadnienia oraz ułatwiają odbiór wypowiedzi; zdający stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, używa precyzyjnego słownictwa, w tym terminologii.
4. Wąski zakres środków językowych oznacza, że leksyka i składnia są proste/ograniczone, utrudniają omówienie zagadnienia oraz odbiór wypowiedzi.

CZĘŚĆ PISEMNA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA HEBRAJSKIEGO.**POZIOM PODSTAWOWY**

Egzamin maturalny z języka hebrajskiego w części pisemnej na poziomie podstawowym sprawdza: (a) umiejętność odczytywania, analizowania tekstu nieliterackiego (Część 1. *Test językowy*), (b) znajomość lektur obowiązkowych, zagadnień z historii literatury (Część 2. *Test ze znajomości lektur i kontekstów*) oraz (c) tworzenia wypowiedzi argumentacyjnej (Część 3. *Wypracowanie*).

CHARAKTERYSTYKA EGZAMINU PISEMNEGO NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Na rozwiązanie zadań z arkusza zdający ma 210 minut² i sam decyduje o rozłożeniu w czasie pracy nad testami oraz wypracowaniem.

Charakterystykę poszczególnych części egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego na poziomie podstawowym prezentuje TABELA 5.

TABELA 5. CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH CZĘŚCI EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA HEBRAJSKIEGO NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

	CZĘŚĆ 1. TEST JĘZYKOWY	CZĘŚĆ 2. TEST ZE ZNAJOMOŚCI LEKTUR I KONTEKSTÓW	CZĘŚĆ 3. WYPRACOWANIE
SPRAWDZANE UMIEJĘTNOŚCI	a) gramatyka języka hebrajskiego, tj. wymagania II.1.1)–6) b) zróżnicowanie języka hebrajskiego, tj. wymagania II.2.1)–7) c) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1)–3) oraz 5)–6), 8) d) odbiór przekazu językowego, tj. wymagania II.3.1)–11)	a) pogłębiona znajomość własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–4) b) znajomość i interpretacja lektur obowiązkowych, tj. wymagania III.1.1)–5), 7)–11) c) odbiór tekstów kultury, tj. wymagania III.2.1)–3)	a) pogłębiona znajomość własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–4) b) gramatyka języka hebrajskiego, tj. wymagania II.1.1) c) zróżnicowanie języka hebrajskiego, tj. wymagania II.2.1)–7) d) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1), 5)–9) e) ortografia i interpunkcja, tj. wymagania II.5.1)–2)

² Czas trwania egzaminu może zostać wydłużony w przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnych, oraz w przypadku cudzoziemców. Szczegóły są określone w *Komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Edukacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego* w danym roku szkolnym.

			f) interpretacja utworów literackich, tj. wymagania III.1.1)–5), 7)–11) g) pisanie, tj. wymagania IV.2.1)–3), 5)–7).
PODSTAWOWE INFORMACJE	Część 1. zawiera zadania z zakresu języka i wiedzy o języku.	Część 2. zawiera zadania sprawdzające znajomość lektur oraz umiejętności z zakresu historii literatury.	Część 3. zawiera dwa tematy wypracowania do wyboru. Nie jest określona forma gatunkowa wypowiedzi.
TEKSTY, DO KTÓRYCH ODNOŚZĄ SIĘ ZADANIA EGZAMINACYJNE	<ul style="list-style-type: none"> • Fragmenty lub całość tekstu publicystycznego lub popularnonaukowego • Tekst wiodący będzie liczył ok. 500 wyrazów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fragmenty tekstów literackich lub nieliterackich (np. fragmenty prac krytycznych lub analiz) oraz teksty ikonograficzne • łącznie liczą nie więcej niż 1 500 wyrazów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tematy wypracowań mogą zawierać wiersz jako tekst źródłowy. • Każdy temat <u>wymaga odwołania się do lektury obowiązkowej zamieszczonej w Informatorze i innego utworu z literatury hebrajskiej.</u>

ZADANIA EGZAMINACYJNE W ARKUSZU

Liczbę zadań oraz liczbę punktów możliwych do uzyskania za zadania w poszczególnych częściach arkusza przedstawiono w TABELI 6.

TABELA 6. LICZBA ZADAŃ ORAZ LICZBA PUNKTÓW NA EGZAMINIE MATURALNYM Z JĘZYKA HEBRAJSKIEGO

Część	Liczba zadań	Liczba punktów	Udział w wyniku sumarycznym
Część 1. Test językowy	5–10	10	20%
Część 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów	5–10	10	20%
Część 3. Wypracowanie	1	30	60%
Razem	11–21	50	100%

W części 1. i w części 2. arkusza egzaminacyjnego znajdują się zarówno zadania zamknięte, jak i otwarte.

Zadania zamknięte to takie, w których zdający wybiera odpowiedź spośród podanych. Wśród zadań zamkniętych znajdują się m.in.:

- zadania wyboru wielokrotnego
- zadania typu prawda-falsz
- zadania na dobieranie.

Zadania otwarte to takie, w których zdający samodzielnie formułuje odpowiedź. Wśród zadań otwartych znajdzie się takie, które będzie wymagać zredagowania krótkiego tekstu (notatka syntetyzująca).

W części 3. arkusza egzaminacyjnego pojawi się zadanie rozszerzonej odpowiedzi – wypracowanie.

Zadania w części 1. Test językowy

Zadania egzaminacyjne w części *Test językowy*:

- a) dotyczą tekstu zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym
- b) sprawdzają umiejętności z zakresu języka/retoryki (środków językowych)
- c) łączą wymagania z różnych obszarów podstawy programowej, np. rozumienie tekstu i zagadnienia językowe (np. środki retoryczne)
- d) mogą zawierać odniesienia do innych utworów (cytaty), wymagające zderzenia treści/przesłania cytatu z sensami zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym tekstu lub tekstów.

Przykładowe zadania do części 1. Test językowy wraz z rozwiązaniami znajdują się na stronach 46–56.

Zadania w części 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów

W części *Test ze znajomości lektur i kontekstów* znajdują się zadania dotyczące utworów pochodzących z różnych epok literackich, zadania dotyczące wiedzy historycznoliterackiej oraz teoretycznoliterackiej związanej z kanonem lektur.

Przykładowe zadania do części 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów wraz z rozwiązaniami znajdują się na stronach 57–67.

Zadania w części 3. Wypracowanie

Zdający samodzielnie tworzy wypracowanie na wybrany przez siebie temat, nie krótsze niż 200 wyrazów.

W każdym temacie są wskazane 2 elementy, które zdający musi uwzględnić w wypracowaniu, tj.:

- a) lekturę obowiązkową
- b) inny utwór z literatury hebrajskiej

Przykładowe tematy wypracowań wraz z ocenionymi rozwiązaniami znajdują się na stronach 68-74.

ZASADY OCENIANIA ZADAŃ W CZĘŚCI TESTOWEJ

Zadania zamknięte są oceniane – w zależności od maksymalnej liczby punktów, jaką można uzyskać za rozwiązanie danego zadania – zgodnie z poniższymi zasadami:

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

ALBO

2 pkt – odpowiedź całkowicie poprawna.

1 pkt – odpowiedź częściowo poprawna lub odpowiedź niepełna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Za rozwiązanie zadania otwartego krótkiej odpowiedzi będzie można otrzymać od 0 do 3 punktów. W tych zadaniach nie będzie oceniana poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna, chyba że w poleceniu zostanie określone inaczej. Zasady oceniania będą opracowywane do każdego zadania odrębnie.

ZASADY OCENIANIA WYPRACOWANIA

Oceniając pracę, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w czterech **kryteriach głównych**, tj.

1. spełnienie formalnych warunków polecenia (od 0 do 1 pkt; $\approx 3,5\%$)
2. kompetencje literackie i kulturowe (od 0 do 12 pkt; $\approx 40\%$)
3. kompozycja wypowiedzi (od 0 do 7 pkt; = 23%)
4. język wypowiedzi (od 0 do 10 pkt; $\approx 33,5\%$).

W ramach 3. kryterium głównego, tj. „kompozycja wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech kryteriach składowych, tj.

3a. struktura wypowiedzi

3b. spójność wypowiedzi (tj. logika i uporządkowanie wypowiedzi)

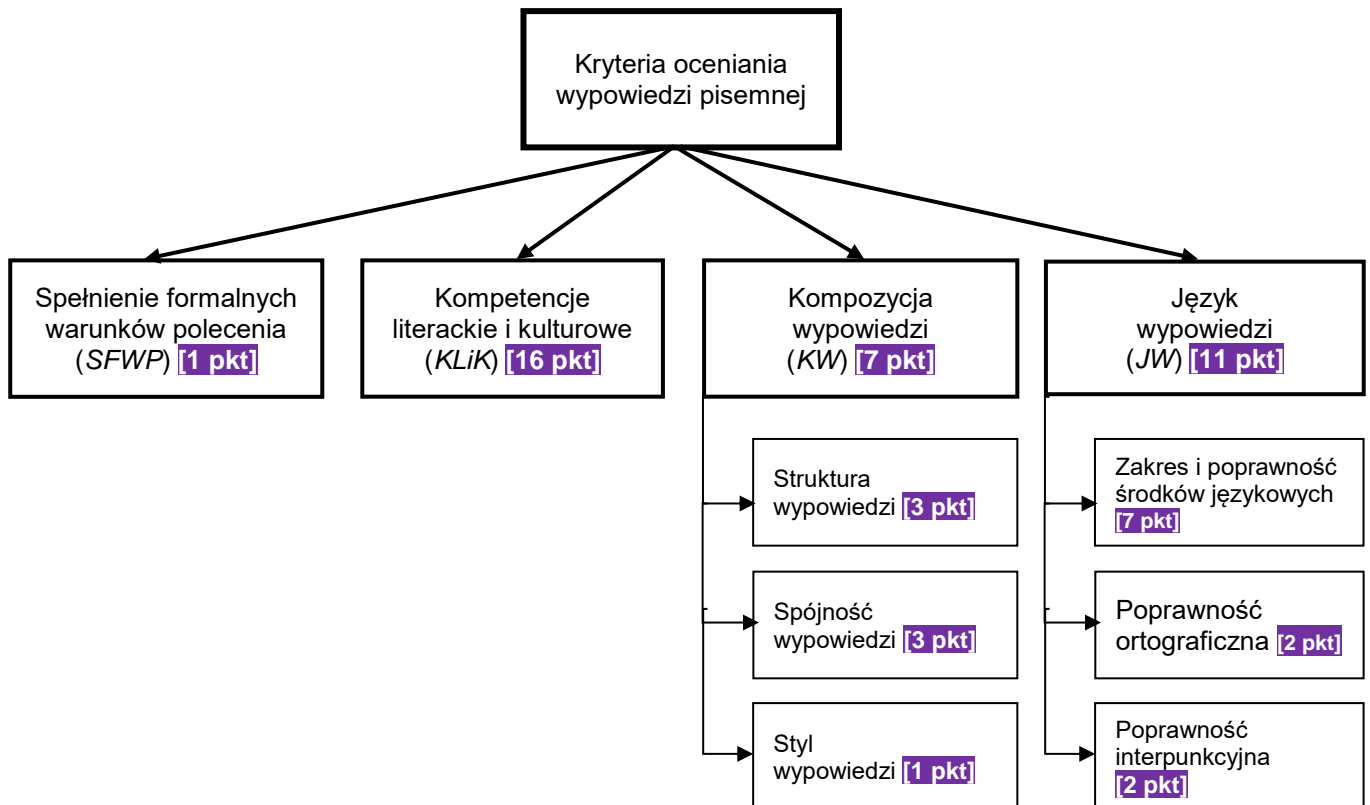
3c. styl wypowiedzi.

W ramach 4. kryterium głównego, tj. „język wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech kryteriach składowych, tj.

4a. zakres i poprawność środków językowych

4b. poprawność ortograficzna

4c. poprawność interpunkcyjna.

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

- w wypracowaniu zdający odwołał się do lektury obowiązkowej
- wypowiedź w co najmniej jednym fragmencie dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- napisane wypracowanie jest w jakiegokolwiek części wypowiedzią argumentacyjną.

<ul style="list-style-type: none"> • W wypracowaniu jest odwołanie do co najmniej jednego tekstu wskazanego w poleceniu jako obowiązkowy. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. • ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • Wypracowanie nie spełnia któregokolwiek z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO • Wypracowanie jest napisane w formie planu albo w punktach. 	0 pkt

Uwaga: Jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 1. – SFWP)

1. „Problem wskazany w poleceniu” obejmuje:
  - a) zakres merytoryczny zagadnienia, którego omówienie jest wymagane ORAZ
  - b) opinię zdającego wraz z uzasadnieniem.

Zakres merytoryczny, obejmujący dwa aspekty, będzie określany dla każdego tematu wypracowania.
2. Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu, jeżeli obejmuje co najmniej jeden aspekt zakresu merytorycznego ORAZ opinię albo uzasadnienie.
3. Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną, jeżeli zawiera co najmniej jeden akapit argumentacyjny.

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 12 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy w wypracowaniu zdający:

- wykorzystał znajomość – odpowiednio – wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego z literatury hebrajskiej w sposób funkcjonalny
- przedstawił bogatą argumentację, świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz językowego
- funkcjonalnie wykorzystał konteksty, np. literacki, historyczny, filozoficzny, kulturowy, które pogłębiają i rozwijają rozważany problem
- przedstawił bogatą argumentację: argumentacja jest logiczna, wnikliwa, zróżnicowana, świadczy o erudycji zdającego
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu nauki o literaturze
- nie popełnił błędów rzeczowych, zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów (np. pisząc o wydarzeniach z danej lektury, nie popełnił błędów,

tj. nie pomylił imion postaci, nie przypisał postaciom cech, których nie posiadają, bądź nie wymyślił wydarzeń, których w lekturze nie ma lub inne), jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej (np. niewłaściwie i bez zrozumienia stosuje pojęcia i terminy, niewłaściwie porządkuje epoki literackie, zjawiska literacko-kulturowe).

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu (lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego z literatury hebrajskiej).	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLIK (od 0 do 12; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	10 pkt	
Jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie, a drugi – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	9 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	7 pkt	
Dwa utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	6 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	5 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	4 pkt	
Tylko jeden utwór wykorzystany częściowo LUB w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. 	3 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	2 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	1 pkt	
Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie.		0 pkt	

Uwaga: Jeżeli **ostateczna liczba punktów** przyznana w kryterium Kompetencje literackie i kulturowe, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (Kompozycja wypowiedzi oraz Język wypowiedzi) przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 2. – KLIK)

1. Poprzez wykorzystanie utworu rozumie się wykorzystanie znajomości jego treści oraz odczytanych sensów.
2. Zdający powinien funkcjonalnie wykorzystać w wypracowaniu znajomość dwóch tekstów wskazanych w poleceniu, tzn. lektury obowiązkowej ORAZ innego utworu literackiego z literatury hebrajskiej. Funkcjonalne wykorzystanie znajomości tekstu oznacza przywołanie w wypracowaniu:
  - 1) takich elementów fabuły, np. wydarzeń, bohaterów, wątków
  - 2) sensów utworów,które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

Funkcjonalność wykorzystania znajomości tekstów ocenia się w odniesieniu do tematu pracy. Jeżeli w części zasadniczej pracy w charakterze argumentów/przykładów wykorzystane są elementy fabuły lub sensy utworów, które nie są spójne np. ze stanowiskiem zdającego wyrażonym we wstępie do pracy – wówczas uwzględnia się tę niespójność w ocenie spójności.

3. Utwór literacki nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, ale nie wyciąga żadnego wniosku, nie formułuje żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
4. Jeżeli zdający w wypracowaniu napisze więcej niż o dwóch utworach literackich (np. o dwóch lekturach obowiązkowych i o dwóch innych tekstach literackich), o różnym stopniu funkcjonalności, do oceny stopnia realizacji kryterium bierze się pod uwagę dwa utwory wykorzystane w sposób najbardziej funkcjonalny, z których jeden musi być lekturą obowiązkową. Pozostałe utwory stanowią kontekst literacki.
5. Argumentacja to udowodnienie tezy/opinii/stanowiska przedstawionego przez zdającego za pomocą argumentów.

Bogata argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i **szeroka/wieloaspektowa**, uwzględniająca konteksty, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji / głębszego namysłu nad problemem. W sytuacji, gdy znajomość utworów literackich została wykorzystana częściowo funkcjonalnie, mówimy o argumentacji trafnej.

Zadowolająca argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.

Powierzchniowa argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami; również argumentacja, w której zdający podejmuje próbę zbudowania argumentu, dobierając jedynie środki językowe typowe dla struktur argumentacyjnych, np. *Moim pierwszym argumentem jest...*
6. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do np.:
  - 1) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
  - 2) historii literatury

- 3) teorii literatury
- 4) charakteru epoki
- 5) biografii autora
- 6) filmu, spektaklu teatralnego
- 7) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
- 8) mitologii
- 9) *Biblii*
- 10) religii
- 11) historii
- 12) filozofii
- 13) kwestii politycznych
- 14) kwestii społecznych,

wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu polega na trafnym jego doborze ze względu na rozważany problem; kontekst pogłębia i rozwija omawiane zagadnienie. Pogłębienie i omówienie danego zagadnienia poprzez konteksty nie oznaczają konieczności dogłębnej analizy samych kontekstów jako takich; w szczególności nie może prowadzić do dygresji stosowanej niefunkcjonalnie.

7. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie to odniesienie wyłącznie na poziomie przywołania, np. informacji, wydarzenia; kontekst jest poprawny, ale ogranicza się tylko do funkcji informacyjnej, nie pogłębia i nie rozwija omawianego zagadnienia.
8. Kontekst poprzez odniesienie się przez zdającego do innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, ale nie wyciąga żadnego wniosku, nie formułuje żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
9. Erudycję należy rozumieć jako wiedzę przedmiotową zdającego, w tym wiedzę i umiejętność wykorzystania kontekstów, kodów kulturowych, terminologii, znajomości kultury, w tym literatury i sztuki. Wypowiedź świadcząca o erudycji zdającego to wypracowanie, w którym zdający, rozważając problem sformułowany w poleceniu, funkcjonalnie wykorzystał wiedzę przedmiotową.
10. W ocenie poziomu argumentacji wypowiedzi nie uwzględnia się fragmentów wypowiedzi zawierających błędy rzeczowe.
11. Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:
  - nieznaności wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej (zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym), do której odwołuje się zdający, w zakresie innym niż w przypadku błędu kardynalnego, tj. np. błąd w nazwisku autora, w przypisaniu autorstwa, w nazwisku/imieniu bohatera, dotyczący losów bohaterów drugoplanowych bądź wątków innych niż główne
  - nieznaności utworu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, innego niż lektura obowiązkowa lub utwór literacki wskazany w poleceniu (każdy błąd merytoryczny)

- nieuprawnionej interpretacji fragmentu lub fragmentów / części utworu literackiego, w tym poetyckiego, do którego odwołuje się zdający, będącej częściową lub całkowitą falsyfikacją danego utworu
- nieznamości zagadnień z zakresu teorii i historii literatury bądź języka, np. stosowanie pojęć typowych dla epiki w odniesieniu do liryki (np. *narrator wiersza). Nie są błędem rzeczowym sformułowania takie jak np. *utwór pokazuje, wiersz ukazuje*
- braku wiedzy dotyczącej wybranego przez zdającego kontekstu, np. błędne przywołanie pojęć lub faktów historycznych.

Jako błąd rzeczowy traktujemy również niepoprawne przywołanie cytatu z utworu literackiego, oznaczone cudzysłowem.

12. Dokładnie ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego da się w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a fakty opisane w wypracowaniu świadczą o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.
13. Jeżeli dane sformułowanie stosowane/uznawane jest w nauczaniu zwyczajowo za „termin” (np. *apokalipsa spełniona*), ale nie jest terminem w rozumieniu encyklopedycznym oraz/lub nie jest wymienione w podstawie programowej, to błędu w takim sformułowaniu (np. **apokalipsa przepowiedana*) nie traktuje się jako błędu rzeczowego, a jako błąd językowy.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

1. w zakresie struktury wypowiedzi:

- kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, tzn. czy układ i sposób przedstawienia treści pomaga zrozumieniu wypowiedzi
- podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie podziału na akapity – jest poprawny i funkcjonalny

2. w zakresie spójności wypowiedzi:

- wypowiedź jest spójna, tzn. złożona z elementów, które tworzą logiczną i uporządkowaną całość
- w wypowiedzi spójność jest zachowana zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniami i akapitami
- w wypowiedzi użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. wskaźniki zespolenia tekstu, struktury metatekstowe, leksykalne wykładniki spójności, które ułatwiają śledzenie toku rozumowania autora

3. w zakresie stylu wypowiedzi:

- styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. czy zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy, jest funkcjonalne) oraz czy zdający nie napisał wypowiedzi, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3a. Struktura wypowiedzi

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
<ul style="list-style-type: none"> • W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. • Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym. • Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów literackich. 	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	0 pkt	F
Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.		0 pkt	G

Wyjaśnienia (kryterium 3a – Struktura wypowiedzi)

1. Elementy treściowe wypowiedzi to – najogólniej rzecz ujmując – „bloki”, na które podzielone jest wypracowanie (w najprostszej formie: wstęp – część zasadnicza (rozwińcie) – zakończenie, ale „część zasadnicza” zazwyczaj jest dzielona na kolejne „bloki”, tj. akapity).
  - 1) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane problemowo (w toku problemowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania omawia np. jeden aspekt tematu. Omawiając wybrany aspekt, zdający przywołuje argumentację i przykłady z różnych tekstów literackich / kontekstów; czynnikiem organizującym dany „blok” jest właśnie problem („ponadtekstowo”, „międzytekstowo”), a nie dany tekst literacki.
  - 2) Możliwa jest sytuacja, w której zorganizowanie problemowe „pokrywa się” ze zorganizowaniem według kolejno omawianych tekstów literackich, jeżeli w pracy widoczny jest zamysł kompozycyjny wskazujący na ustrukturyzowanie wypowiedzi według tematów, np. kolejny tekst literacki stanowi przykład umożliwiający np. uszczegółowienie wcześniej omawianego zagadnienia.
  - 3) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym (w toku liniowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania dotyczy innego tekstu literackiego / kontekstu, a jedynym identyfikowalnym czynnikiem organizującym taki układ jest po prostu omawianie w kolejnych „blokach” zagadnień dotyczących kolejnych tekstów / kontekstów; tekst jest zorganizowany wg tekstów „jeden po drugim” (np. zmiana kolejności akapitów nie wpływa na strukturę tekstu).
2. Ocena podziału wypowiedzi w skali ogólnej wymaga rozważenia proporcji i funkcjonalności zasadniczych „bloków” pracy, tj. wstępu – części zasadniczej – zakończenia. Usterki w podziale wypowiedzi w skali ogólnej mogą wynikać z np. nieproporcjonalnie i niefunkcjonalnie długiego wstępu, zbyt krótkiego (lakonicznego) zakończenia lub braku jednego z tych „bloków”.
3. Ocena podziału wypowiedzi na akapity wymaga rozważenia, czy logika wywodu została odzwierciedlona w podziale na graficznie wyodrębnione i funkcjonalne akapity. Usterki w podziale wypowiedzi na akapity mogą wynikać np. z faktu, że w pracy występują wyodrębnione graficznie akapity, które nie stanowią zwartej myślowo całości, albo występują akapity, które powinny zostać podzielone na mniejsze bloki, ponieważ taki akapit zawiera kilka wątków (każdy z takich wątków stanowi sam w sobie zwartą myślowo całość).
4. W ocenie struktury wypowiedzi nie uwzględnia się niezrealizowania przez zdającego któregoś z elementów tematu, np. nieodwołania się w ogóle do jednego z tekstów wskazanych w temacie jako obowiązkowy.

3b. Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występuje w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ/LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy. 	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3b – Spójność wypowiedzi)

- Wypowiedź jest spójna, jeżeli elementy, które ją tworzą, stanowią logiczną i uporządkowaną całość.
- Wywód jest uporządkowany, jeśli każdy kolejny akapit wynika z poprzedniego, a np. przestawienie akapitów zaburzyłoby tok rozumowania przyjęty przez zdającego.
- Zaburzenia w spójności mogą wynikać m.in. z:
  - błędów logicznych, w tym np. zbyt daleko idących uogólnień, nieuzasadnionych wniosków (np. wnioski w zakończeniu pracy nie wynikają z przeprowadzonego rozumowania), sprzecznych stwierdzeń
  - odstępstw od podporządkowania wyводу myśli przewodniej, np. wypracowanie zawiera нефункционалне фрагменты становящие незв'язане з тематем wątki poboczne
  - zredagowaniu wstępu lub rozwinięcia, lub zakończenia, lub akapitu, które nie pasują logicznie do pozostałej części wypracowania, nie łączą się logicznie z poprzedzającą je częścią / poprzedzającym je akapitem
  - rozwijania jednocześnie więcej niż jednego wątku („zazębiania” się wątków)
  - pomijania pośrednich ogniw rozumowania, tzw. skróty myślowe
  - wprowadzenie treści nieistotnych, zbędnych dla pracy, bez związku / pozostających w wątpliwym związku z tematem/wywodem
  - wprowadzania dygresji stosowanych нефункционалне
  - przerywania toku myślenia zbędnymi zdaniem.

4. Błędy w spójności wewnątrz akapitów oznaczają np. nielogiczne połączenia zdań w akapicie oraz brak zastosowania w nim wskaźników zespolenia.
5. Błędy w spójności między akapitami oznaczają nielogiczne powiązanie danego akapitu z poprzednim lub poprzednimi akapitami oraz brak zastosowania wskaźników zespolenia między akapitami.

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3c – Styl wypowiedzi)

1. Styl wypowiedzi – co do zasady – powinien być: jasny, prosty (nie: zawity, pretensjonalny), zwięzły, jednolity. Dodatkowo może być żywy, obrazowy.
2. Wypracowanie powinno być napisane stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, jaką jest egzamin maturalny, co oznacza, że nie należy redagować go, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej. Styl uznaje się za stosowny w przeważającej części, jeżeli jest stosowany w orientacyjnie 2/3 pracy. Styl jest niestosowny do sytuacji komunikacyjnej, jeżeli orientacyjnie ok. 2/3 wypracowania zredagowane jest przy użyciu struktur językowych charakterystycznych dla stylu potocznego w odmianie mówionej.
3. Styl wypracowania jest jednorodny, jeśli zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, odpowiednim dla treści i formy wypowiedzi, lub miesza różne style w wypowiedzi, ale jest to uzasadnione i celowe.
4. Indywidualne upodobania stylistyczne egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę stylu pracy zdającego.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 10 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. *w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:*
  - czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku hebrajskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
  - czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu.
  - ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy
2. *w odniesieniu do poprawności ortograficznej:*
  - ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy
3. *w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:*
  - ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustalili na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków Zakres środków		Nie więcej niż 4 błędy jęz.	5–7 błędów jęz.	8–10 błędów jęz.	11–12 błędów jęz.	13–14 błędów jęz.	15–18 błędów jęz.	19 lub więcej błędów jęz.
		A	B	C	D	E	F	G
1.	Szeroki zakres środków językowych, tzn. <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. bogata frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu. 	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2.	Zadawalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do realizacji tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
3.	Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste / ograniczone, utrudniające realizację tematu.	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadowalający, i znajdują się w niej 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 pkt w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a)

- Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
- W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowy równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające.
- W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np.: nie stosuje nieuzasadnionych powtórzeń, stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, stosuje bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.
- W ocenie stopnia zróżnicowania leksyki uwzględnia się również umiejętności stosowane:
  - 1) wskaźniki zespolenia tekstu
  - 2) inne struktury metatekstowe, np.

- a) metaorganizatory (np. *Jeżeli chodzi o + temat*)
 b) metaoperatory (np. *inaczej mówiąc, innymi słowy, mianowicie, reasumując, na przykład, czyli, tj.*)
- 3) leksykalne wykładniki spójności, np.
- a) homoleksja (np. *Równie istotne są poglądy romantyków. Romantycy bowiem uważają, że...; Warte uwagi są skróty. Skracając wyrazy...*)
 b) hiponimia (np. *Tezy takie można odnaleźć u X i Y. Ci romantycy...; ... można znaleźć głównie u romantyków. I X, i Y...*)
 c) spójność synonimiczną (np. *Do problemów natury emocjonalnej, dochodzą niepowodzenia w pracy. Już złą sytuację dodatkowo pogłębiają kłopoty rodzinne.*)
 d) spójność opartą na antonimii (np. *...wszechobecne kłótnie. Ten brak zgody cechuje...*),
 ułatwiające śledzenie toku rozumowania³.

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 2 błędy ortograficzne.	2 pkt
Praca zawiera 3–5 błędów ortograficznych.	1 pkt
Praca zawiera 6 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4c. Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 5 błędów interpunkcyjnych.	2 pkt
Praca zawiera 6–9 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 10 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Uwagi ogólne:

- Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją w każdym kryterium na 0 pkt.
- Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
- Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 200 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
- Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka hebrajskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
- Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta

³ Na podstawie: Tyimiakin L. (2004), *Kompozycja uczniowskiego tekstu argumentacyjnego*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia”, vol. XXII, s. 1–13.

indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

2.1. Przykładowe zadania z rozwiązaniami. Część ustna

W *Informatorze* dla każdego zadania podano:

- najważniejsze wymagania ogólne i szczegółowe, które są sprawdzane w tym zadaniu
- poprawne rozwiązanie każdego zadania.

Zadanie 1. Lektura obowiązkowa

עקדת יצחק בספרות. עיין בתשובתך בשיר מאת אמיר גלבוע וּבטקסט ספרותי הנבחר.

אמיר גלבוע

יצחק

לפנות בקר טילה שמש בתך היער
יחד עמי ועם אבא
וימיני בשמאלו.

כברק להבה מאקלת בין העצים.
ואני ירא כל-קר את פחד עיני מול דם על העלים.

אבא אבא מהר והצילה את יצחק
ולא יחסר איש בסעדת הצהרים.

זה אני הנשחט, בני,
וכבר דמי על העלים.
ואבא נסת קולו.
ופניו חורים.

ורציתי לצעק, מפרפר לא להאמין
וקורע העינים.
ונתעוררתי.

ואזלת-דם הימה יד ימין

<https://tarbutil.cet.ac.il/anthology>

Wymagania ogólne

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego.
  1. Rozumienie znaczenia literatury i kultury w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej lub etnicznej.
- II. Kształcenie językowe.
  1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.
  2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.
  5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się (słuchania, mówienia, czytania i pisanie) w sytuacjach prywatnych i publicznych [...].
  6. Pogłębianie umiejętności poprawnego mówienia [...] zgodnego z zasadami poprawności językowej.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
  1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.

3. Pogłębianie zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym, etnicznym i uniwersalnym.

IV. Tworzenie wypowiedzi.

1. Rozwijanie i pogłębianie umiejętności wypowiadania się w różnych formach.
3. Doskonalenie posługiwania się zasadami retoryki, w szczególności argumentowania.
5. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.

Wymagania szczegółowe

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego. Zdający:
  - 2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej;
  - 3) rozumie związek poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych.
- II. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:
  - 1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego;
  - 9) stosuje zasady etyki i etykiety językowej, wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji z rozmówcą.
- III. 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 8) rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz ich funkcje w utworze;
  - 9) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto);
  - 10) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny.
- IV. 1. Mówienie. Zdający:
  - 1) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);
  - 2) przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi);
  - 3) publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność, poprawny akcent wyrazowy oraz poprawną intonację zdania);
  - 4) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.

Przykładowa realizacja zadania (1)

- הקדמה:
  - אקדת יצחק היא דמות חשובה בתרבות היהודית והכללית.
- במקרא:
  - סיפור האמונה בין אברהם לאלוהים. זה מתפרש כהוכחה לנכונותו של אברהם ללכת בעקבות אלוהים.
- בשיר:
  - מצב הרוח הקל מוחלף בסיטואציה אפלה ומפחידה.
- מסקנה:
  - בתקופות הסיפור שינה את המסר שלו. אפשר לראות בזה סיפור של פחד ואכזבה.

Przykładowa realizacja zadania (2)

- הקדמה:
  - הסיפור הוא אחת מדמויות היסוד בזהות היהודית ואחת מהסיפורים המקראיים המפורסמים ביותר.
- קווי דמיון בין שיר לתנ"ך:
  - השיר מתאר את המצב המוכר מהמקרא. אנו פוגשים אב ובנו בהליכה. זה גם מציג סמלים חשובים, כמו הסכין.
- הבדלים בין השיר לתנ"ך:
  - השיר נכתב מנקודת מבטו של הבן. המספר מראה את הפחד והאכזבה שלו.
- מסקנה:
  - לאחר השואה השתנתה הסמליות של עקדת יצחק. ניתן לראות באברהם דמות האל שהשאיר את ילדיו לבד ברגעים הקשים ביותר של ההיסטוריה.

Zadanie 2. Kultura: literatura, sztuka, język

שבת כמוטיב בתרבות. כיצד מתוארת שבת באמנות הישראלית? עיין בתשובתך בציורו של יוחנן סימון שבת בקיבוץ ובטקסט ספרותי מהספרות העברית.

יוחנן סימון
שבת בקיבוץ

<https://tamuseum.org.il/en/collection/israeli-art/#gallery/page/357>

Wymagania ogólne

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego.
  1. Rozumienie znaczenia literatury i kultury w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej lub etnicznej.
- II. Kształcenie językowe.
  1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.
  2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.
  5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się (słuchania, mówienia, czytania i pisania) w sytuacjach prywatnych i publicznych [...].
  6. Pogłębianie umiejętności poprawnego mówienia [...] zgodnego z zasadami poprawności językowej.

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.
3. Pogłębianie zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym, etnicznym i uniwersalnym.

IV. Tworzenie wypowiedzi.

1. Rozwijanie i pogłębianie umiejętności wypowiadania się w różnych formach.
3. Doskonalenie posługiwania się zasadami retoryki, w szczególności argumentowania.
5. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.

Wymagania szczegółowe

I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego. Zdający:

- 2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej;
- 3) rozumie związek poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych.

II. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:

- 1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka na;
- 9) stosuje zasady etyki i etykiety językowej, wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji z rozmówcą.

III. 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 8) rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz ich funkcje w utworze;
- 9) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto);
- 10) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny.

IV. 1. Mówienie. Zdający:

- 1) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);
- 2) przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi);
- 3) publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność, poprawny akcent wyrazowy oraz poprawną intonację zdania);
- 4) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.

Przykładowa realizacja zadania (1)

- סמליות של שבת: זהו החג לחגוג את סיום מחזור בריאת העולם.
- בתמונה: אנשים נהנים, נפגשים עם משפחה וחברים, לא עובדים.
- במקרא: היום השביעי לעבודת ה'. השבת הייתה נזר הבריאה. זה לא רק ההנאה אלא גם סמל של מחזור החיים שצריך לעקוב אחריו.
- מסקנה: התמונה מציגה את הקשר בין הסמליות הדתית והתרבותית של השבת.

Przykładowa realizacja zadania (2)

השבת היא יום המנוחה של היהדות ביום השביעי בשבוע - כלומר, שבת. ביום זה, יהודים דתיים זוכרים את סיפורי המקרא המתארים את בריאת השמים והארץ בשישה ימים ואת הגאולה מעבדות ויציאת מצרים, ומצפים לעידן משיחי עתידי. היות והלוח היהודי הדתי מונה ימים מהשקיעה ועד השקיעה, השבת מתחילה בערב של מה שבלוח האזרחי הוא יום שישי. בתמונה מוצג שאנשים נחים לאחר עבודה קשה בשדות. ברקע יש נוף חקלאי. התמונה מציגה הנאות פשוטות בחיים, כמו לפגוש חברים ובני משפחה. גם בספרו של שלום עליכם על טויה החלבן מתוארת אותה סמליות. במהלך השבת אפילו האנשים העניים ביותר עשויים להרגיש כמו מלכים ומלכות במשק הבית שלהם ולקבל את השכר שלהם על עבודתם הקשה.

Zadanie 3. Kultura: literatura, sztuka, język

ניבים מקראיים בשפה העברית המודרנית - תאר / תארי אותם בהתייחס למאמר מאת חוה דינר ולחוויות שלך.

חוה דינר

ניבים ופתגמים מקראיים חיים המתאימים להוראה באולפן

מפליא כמה ניבים וביטויים מן המקרא עדיין שימושיים בלשונו: בלשון הכתובה, לשון התקשורת ואף בלשון המדוברת. נפנה הפעם מבט אל הנביאים, כי מי כמו הנביאים הצטיין בלשון יצירתית ובשפה בעלת מבעים עזים ומפתיעים ולעתים אף מזעזעים!?

[...] למורים רבים, המלמדים תנ"ך או הבעה עברית בבתי הספר, מוכרת תופעת השימוש החורג בניבים אצל תלמידים. [...] ייתכן שאצל הלומד המבוגר חשוב ליצור את הזיקה בין הכרת המקור המקראי לבין הניב הנולד ממנו יותר מאשר לתרגל שימוש הולם בניב בדיבור או בכתיבה. המילה 'ניב' עצמה מופיעה במקרא רק פעם אחת, משמע היא יחידאית: 'בורא ניב שפתיים'. [...] הנביאים היו אפוא נושאי 'ניב השפתיים', הוא הדיבור. המילה 'ניב' עברה עוד 'הזזה' – בעברית מודרנית: מדיבור לצורת הבעה, ממבע לתוצר לשוני קצרצר ויצירתי, ערך לקסיקלי. יצוין כי ישנם ביטויים שעברו מן המקרא אלינו בלא לשנות דבר ממשמע המקורי, וישנם כאלה שחלו בהם שינויים מסוימים קודם השתלבותם בשפתנו החדשה.

https://meyda.education.gov.il/files/AdultEducation/hed_haulpan/hed_105_hava_diner.pdf

Wymagania ogólne**II. Kształcenie językowe.**

1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.
2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.
3. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.
4. Zdobycie funkcjonalnej wiedzy na temat wybranych zagadnień z zakresu gramatyki.
5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się (słuchania, mówienia, czytania i pisanie) w sytuacjach prywatnych i publicznych [...].

6. Pogłębianie umiejętności poprawnego mówienia i pisanie zgodnego z zasadami poprawności językowej.

Wymagania szczegółowe

II. 2. Zróżnicowanie języka. Zdający:

- 1) [...] rozróżnia treści wprowadzane do komunikatu za pomocą znaków werbalnych i niewerbalnych, mając świadomość różnych sposobów ich odbioru i interpretacji;
- 4) rozpoznaje funkcję języka w tekście;
- 5) dostrzega zróżnicowanie słownictwa rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe, archaizmy i neologizmy, eufemizmy i wulgaryzmy);
- 6) rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, rozumie ich funkcję w tekście.

II. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:

- 1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego;
- 6) rozpoznaje typ nadawcy i adresata tekstu;
- 9) stosuje zasady etyki i etykiety językowej, wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji z rozmówcą.

II. 4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 2) odczytuje sens tekstu [...];
- 3) dokonuje logicznego streszczenia tekstu argumentacyjnego (wyróżniając kluczowe pojęcia, twierdzenia i sposób ich uzasadnienia);
- 4) odczytuje sens tekstów [...] popularnonaukowych, [...] uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte;
- 5) nazywa swoje reakcje czytelnicze (np. wrażenia);
- 6) formułuje wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście;
- 8) rozpoznaje wypowiedź o charakterze informacyjnym, ekspresywnym i impresywnym;
- 9) rozpoznaje manipulację językową;
- 10) odróżnia opinię od faktu.

Przykładowa realizacja zadania (1)

- בתקשורת יומיומית אנשים מרבים להשתמש במילים ומשפטים מהתנ"ך. זה מראה שהם נטועים עמוק ברקע התרבותי.
- מחבר המאמר מדגיש שחשוב ללמוד את ההקשר הזה גם כדי להבין את השפה במלואה.
- אני חושב שהשימוש במילים אלו מראה גם על רמת הבקיות של הדובר.

Przykładowa realizacja zadania (2)

הקדמה: בכל שפה יש מילים וביטויים המציגים את המסורת וההיסטוריה של השפה. תוך כדי לימוד לדבר בשפה זו אנו לומדים להשתמש בהם ולהיות מיומנים יותר ויותר.

במאמר: המחבר מראה שיש דוגמאות רבות למילים מקראיות המשמשות בעברית מודרנית. המורים צריכים ללמד אותם.

תצפיות השפה שלי: אני משתמש בהרבה מילים שנלקחו מהתנ"ך. במיוחד פתגמים, כמו: אכול ושתן כי מחר נמות זה נלקח מישעיהו ופירושו שהחיים קצרים.

2.2. Przykładowe zadania z rozwiązaniami. Część pisemna na poziomie podstawowym

W *Informatorze* dla każdego zadania podano:

- liczbę punktów możliwych do uzyskania za jego rozwiązanie (po numerze zadania)
- najważniejsze wymagania ogólne i szczegółowe, które są sprawdzane w tym zadaniu
- zasady oceniania rozwiązań zadań
- poprawne rozwiązanie każdego zadania zamkniętego oraz przykładowe rozwiązania każdego zadania otwartego.

Część 1. Test językowy

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nim. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstu** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile Cię poproszono. Odpowiedzi udzielaj w języku hebrajskim.

Tekst 1.

תולדות השפה העברית

שפת האדם הקדמון

אם ברצוננו להתחקות אחרי שפתו של האדם הקדמון שהלך באיזורנו, עלינו לעשות זאת בעקיפין, מכיוון שאין לנו עדויות ראשוניות על כך: מדובר בתקופה שלפני המצאת הכתב, ולכן ברור שלא נשאר לה כל תיעוד. עם זאת, אפשר לשער מספר השערות מלומדות ולבסס אותן במידה מסויימת של סבירות, מכיוון ששרידים לשוניים שלה נשמרו בעברית ובשפות השמיות האחרות.

אחת ההשערות המעניינות הללו טוענת כי בשפת האדם הקדמון הזו היו מילים קצרות יותר – בנות הברה או שתיים בלבד. ראשית, זאת השערה שמסתברת על פי ההגיון: הרי אם נבוא להמציא שפה חדשה לא נתחיל להמציא מילים ארוכות כי אין בזה צורך. זה גם אותו הגיון שתואם את שפת התינוקות ומסביר את המילים הבסיסיות ביותר הקיימות בשפתנו: אב, אח, אם, דם, יד וכו'. סביר להניח כי המילים הבסיסיות הללו הן העתיקות ביותר בעברית, ולא במקרה הן בנות הברה אחת בלבד.

שנית, מעניין לגלות שיש בעברית עדויות נוספות התומכות בהשערה הזאת. העדויות הללו מבוססות על כך שבכל שפה חלים לרוב תהליכי שינוי עקביים. למשל, לשפות יש נטייה לקחת מילה בסיסית ולהוסיף לה תחיליות וסיומות כדי לגזור ממנה מילים חדשות. הנטייה הזאת של השפה אמורה להשאיר עקבות במילים הנמצאות גם בשפה שקיימת היום. ואכן, מצאו דוגמאות כאלו.

למשל, נתבונן במילים פצל, פצח, פצע, פצץ וכו'. לכל המילים הללו יש משמעות של פתיחה, חיתוך. הסבר אפשרי לתופעה הזאת הוא שהיה שורש קדום של שתי אותיות בלבד: פץ, אשר במשך השנים נגזרו ממנו השורשים הארוכים יותר, בני שלוש האותיות. יתכן שהשורש פצ"י (למשל פצה פיו), הוא השריד לשורש הקדום הזה בן שתי האותיות.

על השפה העברית העתיקה

העברית היא שפה שמית. היא אחת השפות העתיקות ביותר שבשימוש היום. העברית נולדה מהשפה הכנענית במאה ה-12 לפני הספירה. בתקופת התנ"ך העברית היתה שפתם של האבות.

במאה השלישית לפני הספירה, השפה הארמית התחילה לחדור לשימוש בארץ ישראל. בתקופה זאת הארמית השפיעה רבות על העברית, גם בתחביר וגם באוצר המילים. בתקופה שלאחר התנ"ך, החליפה הארמית בהדרגה את העברית כשפת הדיבור, אבל העברית המשיכה לשמש כשפת התפילה, הטקסים, הספרות והשפה הכתובה.

במאה הראשונה לפני הספירה, פותח הכתב העברי המרובע שעדיין בשימוש כיום. התנ"ך נכתב בעברית. [...]

בתקופת הגלות נכתבו בעברית אלפי ספרים, פיוטים ומסמכים, תוקנו אלפי תקנות ונוצקו אלפי מלים חדשות. מילון אבן שושן נמצאות 7,878 מלים (משון חז"ל) כמו חירות, וילון, עכשיו וכלום (ו-6,421 מלים מימי הביניים) כמו קוטב, הנדסה, משהו, כמות ואיכות, לעומת 8,198 מלים מקראיות.

בסוף המאה התשע עשרה, התפתחה העברית המודרנית כשפת דיבור. בשנת 1913 העברית הפכה לשפת ההוראה בבתי הספר היהודיים בארץ ישראל. בשנת 1948 הוכרזה העברית כשפתה הרשמית של מדינת ישראל.

מבוסס על: <https://www.safa-ivrit.org/history/ancient.php>

Zadanie 1. (0–1)

השלם / השלימי את המשפט.

- לטקסט הזה יש בעיקר פונקציה
- א. אינפורמטיבית.
  - ב. משכנעת.
  - ג. טיעונית.
  - ד. פולמוסית.

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe

3. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 8) rozpoznaje wypowiedź o charakterze informacyjnym [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

.א

Zadanie 2. (0–2)

מהן הראיות המשמשות בטקסט כדי להוכיח שהשפה העברית התפתחה בתקופת הגלות?
בחר / בחרי את כל התשובות הנכונות.

- א. פיתוח של הספרות
- ב. פיתוח של אוצר מילים
- ג. פיתוח של הדקדוק
- ד. מודרניזציה של השפה
- ה. מספר רב של מילים שאולות.

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

- 5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się (czytania [...]).

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 4) odczytuje sens tekstów publicystycznych, uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wskazanie dwóch odpowiedzi.

1 pkt – poprawne wskazanie jednej odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

א, ב.

Zadanie 3. (0–1)

השלים / השלימי את הביטויים מהטקסט שמשמעותם

להציג את הדוגמה _____

היררכיה של טיעונים _____

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:

1) sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne zapisanie dwóch elementów.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

למשל
אחת..., שנית...

Zadanie 4. (0–2)

לפי הטקסט הסבר / הסבירי את ההשערה לגבי "שפת האדם הקדמון" ותן שתי דוגמאות המוכיחות את ההשערה זו.

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się (czytania [...]).

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

3) dokonuje logicznego streszczenia tekstu argumentacyjnego (wyróżniając kluczowe [...] twierdzenia i sposób ich uzasadnienia).

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wskazanie hipotezy ORAZ dwóch przykładów.

1 pkt – poprawne wskazanie hipotezy LUB dwóch przykładów ALBO hipotezy i jednego przykładu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

בשפה העתיקה היו מילים קצרות. כדוגמה אנו יכולים להשתמש בשפה של תינוקות קטנים. הדוגמה השנייה היא שמבחינה היסטורית תהליך יצירת המילים החדשות הוא הוספת קידומות או סיומות למילים קצרות.

Zadanie 5. (0–1)

האם אתה מסכים / את מסכימה שכדאי לחפש את "שפת האדם הקדמון"? נמק / נמקי את דעתך.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

IV. Tworzenie wypowiedzi

1. Rozwijanie i pogłębianie umiejętności wypowiadania się w różnych formach.
4. Doskonalenie umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych.

Wymaganie szczegółowe

2. Pisanie. Zdający:

- 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje [...], przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).

Zasady oceniania

1 pkt – napisanie spójnej odpowiedzi wraz z uzasadnieniem

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

אני חושב שאנחנו לא צריכים לזהות לחפש את "שפת האדם הקדמון". זה יעזור לנו להבין טוב יותר את השפה האורגנית וגם את ההיסטוריה שלה.

Tekst 2.

יהונתן שר

האם לצעירים בישראל אכפת ממשבר האקלים?

[...] הצעירים של היום, תאמינו לי, מתעניינים רק בטיקטוק, באינסטגרם ובמשבר האקלים. כך זה לפחות נדמה לאחר הפגנת האקלים הגדולה ביותר שנערכה בישראל אי-פעם, שלכבודה כעשרת אלפים משתתפים הגיעו לפני קצת יותר מחודש לתל אביב מכל רחבי ישראל [...] כדי להבהיר למנהיגינו הפוליטיים שהם דורשים מהם לפעול נמרצות כדי למנוע את התדרדרותו של משבר האקלים [...].

אבל עם כל הכבוד לאלפי המפגינים, עד כמה הם מייצגים את קבוצת הגיל שלהם? בשני סקרים חדשים שבוצעו לאחרונה נבדק עד כמה הנושא הסביבתי מעניין את בני הנוער והצעירים בישראל, באיזו מידה הם חשים אחריות לפעול נגד משבר האקלים – ומאיפה הם מקבלים מידע בנושא.

הסקר הראשון בוצע לאחרונה מטעם חברת אלקטרולוקס [...]. לפי הסקר, 46 אחוז מהצעירים בישראל סבורים שקיימות היא הנושא העולמי החשוב ביותר כיום. כמו כן, 40 אחוז מאמינים שהם אלו שיובילו את השינוי לעבר עתיד בר-קיימא [...].

הסקר השני נערך לאחרונה מטעם האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה [...]. מתוך 301 בני נוער וצעירים ישראלים [...] 83 אחוז הצהירו שהם מתעניינים לפחות בנושא אחד שקשור לסביבה וקיימות, כשהנושאים הסביבתיים המטרידים ביותר בעיני הנשאלים היו זיהום (אוויר, קרקע ומים), אסונות טבע ומשבר האקלים. כשליש מהנסקרים דיווחו גם שהם צורכים תכנים שקשורים לסביבה וקיימות בתדירות שבועית, בעיקר דרך אינסטגרם, אתרי חדשות, יוטיוב וערוצי טלוויזיה.

ייתכן שיש קשר בין פלטפורמות המידע השונות שבהן צעירים משתמשים לבין המודעות ההולכת וגדלה בקרבם בכל הנוגע לנושאי סביבה ואקלים. "אחד הדברים שהגדילו מאוד את היקף הפעילות של בני-נוער וצעירים בהקשרים סביבתיים הוא הרשתות החברתיות", מסבירה ד"ר איריס אלקחר, חוקרת ומרצה בכירה במכללת סמינר הקיבוצים [...]. "בניגוד לדור הקודם, הם כבר לא סגורים רק בבעה הקטנה של ישראל, שבה אם המורים לא יגידו להם משהו הם לא ידעו אותו".

לפי הסקר של אלקטרולוקס, 80 אחוז מהצעירים בישראל מאמינים שחינוך בנושא קיימות מהווה פתרון לחיים בחברה בת-קיימא יותר – אך לדברי ד"ר אלקחר, הנושא הסביבתי עדיין לא מקבל תשומת לב מספקת במערכת החינוך. "במחקר שמתבצע כיום על ידי אחת הסטודנטיות שלי, הילה לרנאו מאוניברסיטת תל אביב, רק כ-10 אחוזים מבני הנוער שנשאלו דיברו על דמויות ממערכת החינוך הפורמלית כדמויות מעוררות השראה בהקשר של התמודדות עם משבר האקלים", היא אומרת.

עם זאת, ד"ר אלקחר מציינת שבשנים האחרונות יש מאמצים מצד משרד החינוך, המשרד להגנת הסביבה ורשויות מקומיות להגביר את העיסוק בנושאי סביבה [...] "מאז 2004 יש מוסדות חינוכיים שמקבלים הסמכה כ'בתי ספר ירוקים' ו'בתי ספר מתמידים', שדורשת מהם ללמד תכנים סביבתיים, להוציא לפועל מיזם קהילתי סביבתי, לחסוך בצריכת המשאבים במוסד ולטפח מובילים סביבתיים בקרב תלמידים ומורים [...]".

אז מי יוביל את המאבק נגד משבר האקלים – הצעירים או המבוגרים? "המהפכות בעולם מובלות בדרך כלל על ידי צעירים – וגם בנושאי אקלים וסביבה, ממחקרים עולה שצעירים בישראל, בדומה לצעירים במדינות אחרות, רואים את עצמם כסוכני שינוי", אומרת ד"ר אלקחר.

מבוסס על: <https://www.ynet.co.il/environment-science/article/r1o0fc0tf>

Zadanie 1. (0–1)

החליט / החליטי אם המשפט נכון או לא נכון. סמן/סמני "א" במקום המתאים בטבלה.

משפט	נכון	לא נכון
א. האירוע המתואר בסעיף 1 סותר את השקפתו של המחבר על הנוער.		
ב. שאלה בתחילת הסעיף 2 מבטאת את הספקות של המחבר.		

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

4) odczytuje sens tekstów publicystycznych [...] uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne jak i ukryte.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie:

1. לא נכון, 2. נכון

Zadanie 2. (0–2)

התאם / התאימי את הכותרת לפסקה. השלים/ השלימי את הטבלה.

כותרות:

- א. הצגת שינויים חשובים בתכניות החינוכיות.
- ב. בתי הספר לא מספיקים.
- ג. תפקידה של התקשורת באינטרנט.

כותרת	פסקה
	5
	6
	7

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

- 2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 4) odczytuje sens tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), popularnonaukowych, prasowych (wiadomość, komentarz), uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

Zasady oceniania

2 pkt – trzy poprawnie wskazane akapity.

1 pkt – dwa poprawnie wskazane akapity.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

ב - 5

ג - 6

א - 7

Zadanie 3. (0–1)

מצא / מצאי בטקסט ביטויים בעלי משמעות הבאה. רשם / רשמי אותם.

ביטויי	משמעות
	א. פנייה לקוראים
	ב. הבעת ספק המנומס
	ג. הצגת האפשרות

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

2) odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań porządkowanych w akapicie).

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

א. תאמינו לי	
ב. עם כל הכבוד	
ג. ייתכן ש	

Zadanie 4. (0–1)

האם אתה מסכים / את מסכימה שצעירים מודרניים לומדים יותר על העולם מהמדיה חברתית מאשר מהלימודים בבית הספר? נמק / נמקי את דעתך.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

IV. Tworzenie wypowiedzi

1. Rozwijanie i pogłębianie umiejętności wypowiedzania się w różnych formach.
4. Doskonalenie umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych.

Wymaganie szczegółowe

2. Pisanie. Zdający:

- 4) przygotowuje wypowiedź [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – napisanie spójnej odpowiedzi wraz z uzasadnieniem
 0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

אני מסכים שצעירים בימינו לומדים הרבה יותר ממדיה חברתית מאשר מבית הספר. שיעורי בית הספר לא מעניינים אותם, פייסבוק נראה הרבה יותר כיף. הם גם לא מאמינים בסמכותם של מורי בית הספר באותה מידה שהם מכבדים את משפיעני האינטרנט.

Zadanie 5. (0–3)

כתוב / כתבי תקציר של טקסט זה (40-60 מילים).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

5. Pogłębianie umiejętności porozumiewania się (czytania [...]).

Wymaganie szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

2) dokonuje logicznego streszczenia tekstu argumentacyjnego (wyróżniając kluczowe [...] twierdzenia i sposób ich uzasadnienia).

Zasady oceniania

3 pkt – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; adekwatny poziom uogólnienia, streszczenie logicznie spójne, właściwa liczba słów.

2 pkt – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia LUB logicznej spójności streszczenia.

1 pkt – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia ORAZ logicznej spójności streszczenia.

0 pkt – za odpowiedź niepoprawną LUB brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

הטקסט עוסק בדעתם של צעירים על משבר האקלים. המחבר מראה שלבני נוער אכפת הרבה מהטבע ומראה את העדויות מסקרים. היא גם מראה שחינוך בית ספרי אינו מספיק לצעירים ושהם מחפשים מידע על הנושא באינטרנט. העיתונאית כותבת גם על השינויים שהוכנסו בתכניות בית הספר לאחרונה.

Część 2. Test ze znajomości lektur i kontekstów

Zadanie 1. (0–1)

הסבר / הסבירי כיצד דן פגיס פירש מחדש את סיפורם של צאצאיהם של אדם וחווה.

דן פגיס
כתוב בעפרון בקרון החתום

כאן במשלוח הזה
אני חווה
עם הבל בני
אם תראו את בני הגדול
קין בן אדם
תגידו לו שאני

שיר של דן פגיס על קיר האנדרטה בבלז'ץ

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 8) rozpoznaje podstawowe motywy [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie.
- 0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

דן פגיס השתמש במוטיב של קין והבל כדי להראות את אימת השואה: שני האחים (הקורבן והרוצח) נידונו למות באותה מידה. הקו הלא גמור עשוי להתפרש כמחווה של סליחה או גינוי.

Zadanie 2. (0–1)

בחר / בחרי השם של דמות תנ"כית שאינה שייכת לשלושת האבות.

- א. יצחק
- ב. משה
- ג. אברהם
- ד. יעקב

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 7) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

ב.

Zadanie 3. (0–2)

בחר / בחרי את שמם של הספרים התנ"כים המתארים את יציאת מצרים.

- א. בראשית
- ב. שמות
- ג. ויקרא
- ד. במדבר
- ה. דברים

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 7) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wskazanie dwóch odpowiedzi.

1 pkt – poprawne wskazanie jednej odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 9) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

בתמונה זו יכולים לראות שלושה אנשים: המן, אסתר והמלך. במהלך המשתה חשפה אסתר את תכונותיו של המן וביקשה מהמלך להענישו.

Zadanie 5. (0–1)

קרא / קראי עת הקטע מהרומן מאת מנדלי מוכר ספרים והסביר / הסבירי את הסאטירה המשמשת בו.

מנדלי מוכר ספרים

מסעות בנימין השלישי

כל כתבי-העתים בלשונות בריטניה ואשכנז היו מרבים לספר בשנה שעברה את החדושים והנוראות שנתגלו על ידי בנימין, יהודי פולני, בדרך נסיעתו הנפלאה למדינות המזרח. [...] וכתבי-העתים בישראל שמחו על השמועה הזו כמוצא שלל רב ומקום היה להם להתגדר בו כל ימות השנה. יצאו ומנו את כל החכמים שקמו בישראל מזמן אדם הראשון עד ימינו אלה, הוציאו במספר צבא הנוסעים, מן הנוסע בנימין הראשון, בימים ההם, לפני שבע מאות שנה, ועד בנימין השני עם כל המון הנוסעים עתה בזמן הזה, ובכדי להפליג גדולתו של בנימין זה, בטלו אגב, כנהוג, את כל שאר חבריו כעפרא דארעא ואמרו: אין אלו אלא כנופאי של נודדים בטלנים, שכל עיקר נסיעתם הוא לחזור על הפתחים, וכקוף בפני אדם בפני בנימין שלנו, בפני בנימין השלישי, הנוסע האמיתי הזה. המליצו עליו ועל הספרים, הכוללים ספורי מסעותיו, במקרא הידוע: "לא בא כבושם הזה", ואמרו פה אחד: "ברוך יהא מי שידבנו לבו להעתיק את האוצר הנחמד של מסעות בנימין, הנמצא בכל לשונות הגוים, גם ללשון קדשנו. תזכה נא גם נפשם השוקקה של אחינו היהודים לטעום מעט מיערת-הדבש, ההולך ממקור ישראל, ותאורנה עיניהם".

<https://benyehuda.org/read/6408>

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 8) rozpoznaje podstawowe motywy [...];
- 9) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

בטקסט זה השתמש המחבר באירוניה כאמצעי לתאר תכונות שליליות יהודיות: מגלומניה וריכוז עצמי. הוא מתאר אותם בצורה רצינית מלגלגת.

Zadanie 6. (0–2)

סולומון בליס-לגיס כתב שמנדלי מוכר ספרים היה אחד משלושת הסופרים (עם שלום עליכם ויצחק לייב פרץ) שאיתם החל "השינוי הלאומי הגדול באמנות". האם אתה מסכים / את מסכימה עם הקביעה הזו? נמק / נמקי את דעתך בהתייחסות ליצירותיו של מנדלי מוכר ספרים. השתמש / השתמשי בשני טיעונים.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.
4. Kształtowanie świadomego uczestnictwa w kulturze.

Wymagania szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 1) zna podstawy periodyzacji literatury [...];
- 9) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne sformułowanie dwóch argumentów.

1 pkt – poprawne sformułowanie jednego argumentu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

אני חושב שהאמירה הזו נכונה. קודם כל מנדלי מוכר ספרים היה הסופר שחיבר את סיפוריו בקהילה היהודית. הוא ניסה להגיע ל"רוח היהודית". שנית, הוא השתמש באירוניה כדי לשכנע את קוראיו לשנות את אורח החיים המסורתי ולהיות עצמאיים ומודעים יותר לעצמם. זה נראה בספרו "מסעות בנימין השלישי". הוא הראה למשל שיהודים אהבו לחלוק בקהילה שלהם, אבל הם ממעטים להסיק מסקנות או לפעול, במיוחד בתחום הפוליטי.

Zadanie 7. (0–1)

קרא / קראי את הקטע מיצירה ספרותית וכתב / כתבי את כותרתה ומחברתה.

קטונתי – כך אני חייב לומר בלשונו של יעקב אבינו בפרשת "וישלח", כשיצא להקביל את פניו של עשו, להבדיל... אם, אולי, הפסוק לא כל כך מתאים, אני מבקש ממך, פאני שלום עליכם, שלא תהיה לך תרעומת עלי. אני חי-וקיים פשוט. אתה יודע בוודאי יותר ממני – מה יש כאן לדבר? אדם בכפר נעשה גס, לא עלינו; למי יש פנאי להציץ בספר, ללמוד פרשה-חומש עם רש"י או משהו? הטיפת מזל הוא, שכשמגיע הקיץ, והנגידים ה'הופציים נוסעים לקייטנות של ב'יב'ריק, אפשר לפעמים לפגוש בן אדם עדין, לשמוע מילה טובה. אתה יכול להאמין לי, שכשאני נזכר באותם הימים שישבת לצדי ביער והקשבת לסיפורי השטות שלי, אז זה אצלי כאילו הרווחתי מי יודע כמה! אני לא יודע במה כל כך נשאתי חן מלפניך, שתתעסק באדם קטן כמוני, תשלח לי בכלל מכתבים, ולא כל שכן שתקבע את שמי בספר, תעשה ממני את שלוש הסעודות, ממש כאילו הייתי מי יודע מה...

_____ :כותרת:

_____ :מחבר:

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wskazanie autora i tytułu powieści.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

שלום עליכם, טוביה החלבן

Zadanie 8. (0–1)

מי מהמשוררים הרשומים מטה כתב בתקופת התחייה?

- א. אמיר גלבוע
- ב. יהודה עמיחי
- ג. חיים נחמן ביאליק
- ד. נפתלי הרץ אימבר

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymagania szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 1) zna podstawy periodyzacji literatury [...].
  - 2) zna prądy literackie [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

ג.

Zadanie 9. (0–1)

קרא / קראי את קטע השיר מאת ח.נ. ביאליק והשלים / השלימי את המשפט, בבחירת התשובה א/ב ו-ג/ד.

חיים נחמן ביאליק
בעיר ההרגה

קום לך לך אל עיר ההרגה ובאת אל-החצרות,
ובעיניך תראה ובידך תמשש על-הגדרות
ועל העצים ועל האבנים ועל-גבי טיח הכתלים
את-הדם הקוּש ואת-המח הנקשה של-החללים.
ובאת משם אל-החרבות ופסחת על-הפּרצִים
ועברת על-הכתלים הנֶבֶז ובים ועל התּוּרִים הנּתצִים,
במקום העמיק קרקר המפץ, הרחיב הגדיל החורים,
מחשף האבן השחרה וערות הלבנה השרופה,
והם נראים כפיות פתוחים של-פצעים אֶשֶׁי וּשְׁחָרִים
אֶשֶׁר אין להם תקנה עוד ולא-תהי להם תרופה,
וטבעו רגליך בנוֹת והתנגפו על תלי-תלים
של-שברי שברים ורסיסי רסיסים ותּוֹסֵת ספרים וגוילים,
כליון עמל לא-אנוש ופרי משנה עבודת פּרָךְ;

הטקסט מתאר אירועים א. / ב. הקשורים ל ג/ד.

ג. מלחמה

א. עובדתיים

ד. פוגרום

ב. בדיוניים

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 1) zna podstawy periodyzacji literatury [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

א, ד.

Zadanie 10. (0–2)

קרא / קראי את קטע השיר מאת נ. ה. אימבר. הסביר / הסבירי את המשמעות הסמלית והמילולית של המילה ציון.

נפתלי הרץ אימבר

התקווה

כל עוד בלבב פנימה

נפש יהודי הומייה

ולפאתי מזרח קדימה

עין לציון צופיה.

..... משמעות מילולית

..... משמעות סמלית

Wymagania ogólne

- II. Kształcenie językowe.
  - 2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
  - 1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].

Wymagania szczegółowe

- 2. Zróżnicowanie języka. Zdający:
  - 2) rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenie w tekście.
- 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 9) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu [...].

Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawne wskazanie znaczenia dosłownego ORAZ znaczenia przenośnego.
- 1 pkt – poprawne wskazanie znaczenia dosłownego LUB znaczenia przenośnego.
- 0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

משמעות מילולית - הר בירושלים
משמעות סמלית - ארץ ישראל / עם ישראל

Zadanie 11. (0–2)

הסבר / הסבירי מהו "צחוק מר" ביצירות של חנוך לוין. תן לפחות שתי דוגמאות מתוך המחזות שלו.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
  - 1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

9) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wyjaśnienie ORAZ podanie poprawnego przykładu.

1 pkt – poprawne wyjaśnienie LUB podanie poprawnego przykładu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

הביטוי הזה אומר שחלק מהסצנות בדרמות של לוין מצחיקות, אבל הן חושפות גם אמת טרגית על החיים. לדוגמה, קרום עשוי להיות מצחיק כשהוא מגושם ומטופש, אבל הוא גם מסמל חוסר בית ובדידות.

Zadanie 12. (0–2)

האם אתה מסכים / את מסכימה עם הדעה שבספריו של עמוס עוז "ישראל היא אחת הדמויות"?
נמק / נמקי את תשובתך בדוגמה מאחד מספריו.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich [...].

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

9) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne uzasadnienie ORAZ podanie poprawnego przykładu.

1 pkt – poprawne uzasadnienie LUB podanie poprawnego przykładu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

אני מסכים עם האמירה הזו. ברומנים של עמוס עוז ניתן לקרוא רבות על המצב בישראל, על אווירה כללית של התקופה או על בעיות פוליטיות, גם אם אינן מתוארות ישירות. בספר מיכאל שלי, סיפורה והתנהגותה של הגיבורה הראשית, חנה, משקפים למשל מתחים יהודיים-ערבים בשנות ה-50.

Część 3. Wypracowanie

Tematy wypracowań będą poprzedzone szczegółowymi wytycznymi.

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W wypracowaniu rozważ **problem** podany w temacie. Przedstaw również **swoje zdanie** i **uzasadnij** je.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do **utworu literackiego** wskazanego w temacie oraz innego utworu z literatury hebrajskiej.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **200 wyrazów**.

Temat 1. (0–30)

איזה תפקיד ממלא המקרה בחיי אדם? כתוב / כתבי חיבור בנושא זה. עיין / עייני בקריאה חובה ובטקסט אחר מהספרות העברית. העבודה שלך צריכה להכיל לפחות 200 מילים.

Wymagania ogólne i szczegółowe

Wykaz wymagań ogólnych i szczegółowych, sprawdzanych w wypracowaniu, znajduje się na s. 19.–20. *Informatora*.

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 22.–35. *Informatora*.

Przykładowe ocenione rozwiązania

Przykład 1.

לעתים קרובות אנשים שואלים את אותה השאלה: האם החיים מאורגנים לפי תוכנית או שזה רק סך של צירופי מקרים? לשתי הדעות יש תומכים ומתנגדים. מצד אחד יש לנו דת שמלמדת אותנו על תפקיד ההשגחה. מצד שני אנשים נוטים להתייחס לחייהם רק כעניין של אירועים כאוטיים ובלתי קשורים. אני חושב שלפעמים מצב אחד יכול לשנות הרבה ולהוביל לתוצאות בלתי צפויות, אבל בסופו של דבר זה הרבה פעמים טוב.

ביהדות אין דבר כזה צירוף מקרים. מאמינים שהעולם מממש תוכנית שהוגה לפני זמן רב בימי הבריאה הראשונים. לכן רק אמונה עמוקה מתוגמלת.

אפשר לראות את זה בסיפורי המקרא. אחד מהם הוא סיפורו של משה רבנו. כילד קטן הוא אומץ על ידי נסיכה מצרית. עשוי להיראות את זה כצירוף מקרים: האישה מצאה אותו בסל צף על הנהר. אבל הסיפור שלו מראה שלא היה צירוף מקרים, אלא תוכנית. ראשית, הוא גילה את זהותו האמיתית כדי להפוך למנהיגם של בני ישראל שהובילו אותם ממצרים. כאן, גם אם הסיכוי לתינוק בודד עם נסיכה אולי קרוב לאפס, זה קרה ושינה את ההיסטוריה.

לפעמים החלטה אחת בחיים יכולה להוביל לשינוי בלתי צפוי ולהגשמת גורלו. זה קרה ליאיר, הדמות הראשית של ספר מאת מאיר שלו יונה ונער. הוא לא היה מרוצה מנישואיו אך יכול היה לשנות זאת בשל כסף ששלחה אמו. לאחר מכן פגש את חבר ילדותו ומצא אהבה. במדע אירוע זעיר אחד זה המוביל למפולת שלגים של אחרים נקרא "אפקט הפרפר". בדרך כלל זה נחשב למשהו טרגי, אבל במקרה הזה זה היה בר מזל.

אז מה תפקידו של צירוף מקרים בחיי אדם? זה תלוי אם אנחנו מאמינים בגורל או לא. אני חושב שכל אירוע בחיי אדם עשוי להוביל למשהו טוב.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – wypowiedź argumentacyjna; zostały uwzględnione wszystkie elementy polecenia.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 11 pkt – w pracy dwa konteksty wykorzystane w pełni funkcjonalnie, argumentacja jest logiczna, wnikliwa i zróżnicowana.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** struktura wypowiedzi – 3 pkt – układ i sposób przedstawienia treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi; spójność wypowiedzi – 3 pkt – wypowiedź stanowi logiczną i uporządkowaną całość; styl – 1 pkt – w przeważającej części stosowny.
- 4. Język wypowiedzi:** zakres i poprawność środków językowych – 6 pkt – 2 błędy – zróżnicowana składnia i leksyka; ortografia – 2 pkt – praca bez błędów ortograficznych; interpunkcja – 2 pkt.

Przykład 2.

אני חושבת שיש הרבה צירופי מקרים בחיי אדם. לפעמים אנשים אפילו שוכחים מדברים שקרו להם. הם לא חושבים שזה מספיק חשוב. אבל האירועים האלה מובילים למשהו טוב. לאחרונה צפיתי ב-"אקדמיית מטריה", סדרת טלוויזיה שאהבתי מאוד. זה היה על קבוצת גיבורי העל שניסתה לשנות את ציר הזמן כדי לעצור אפוקליפסה. הם נכשלו. אבל הם השתדלו מאוד. ואז הם רצו לחזור לכל עבר שהיה להם אבל הם לא יכלו.

אני חושבת שזה אותו דבר בספרים שקראתי. למשל בספר של מאיר שלו "יונה ונער" קראתי על שני סיפורים, אחד מתרחש בעבר ואחד מתרחש בהווה. שניהם מספרים על אהבה ואירועים רבים. סיפור אחד מסתיים באופן אומלל והשני בשמחה. הראשון מתרחש במהלך מלחמת העצמאות. הילד והילדה נפגשים ומתאהבים זה בזה. ואז הילד מת במלחמה אבל שולח לחברו יונה. בסיפור השני יאיר, המספר, מסיים את נישואיו האומללים ופוגש את אהבת ילדותו.

אהבתי את הספר הזה מאוד, כי הוא הראה כמה אהבה יכולה להיות חשובה בחייו של אדם. שני זוגות האוהבים הבינו שלפעמים צירופי מקרים חסרי חשיבות יכולים לשנות הכל. הם גם הבינו שבסופו של דבר להיות עם מישהו יכול להיות חשוב כמו כל העולם.

אני חושבת שיש הרבה אירועים שהם חשובים אבל אנשים לא תמיד מבינים את החשיבות שלהם. אנשים צריכים לחשוב יותר על כל מה שקורה להם ולשקול את ההשלכות של הבחירות שלהם.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – w wypracowaniu jest odwołanie do co najmniej jednego tekstu wskazanego w poleceniu jako obowiązkowego ORAZ wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 2 pkt – tylko jeden utwór wykorzystany częściowo funkcjonalnie, kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** struktura wypowiedzi – 2 pkt – usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) oraz w zakresie podziału na akapity; – 2 pkt; spójność wypowiedzi – w wypowiedzi występują 4 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ całej wypowiedzi; styl – 1 pkt – w przeważającej części stosowny.

4. Język wypowiedzi: zakres i poprawność środków językowych – 5 pkt – 5 błędów językowych; zadowalający zakres środków językowych; ortografia – 2 pkt; interpunkcja – 2 pkt.

Temat 2. (0–30)

איזה תפקיד ממלאת המסורת בחיי האדם? כתוב / כיתבי חיבור בנושא זה. עיין / עייני בקריאה חובה ובטקסט אחר מהספרות העברית. העבודה שלך צריכה להכיל לפחות 200 מילים.

Wymagania ogólne i szczegółowe

Wykaz wymagań ogólnych i szczegółowych, sprawdzanych w wypracowaniu, znajduje się na s. 19.–20. *Informatora*.

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 22.–35. *Informatora*.

Przykładowe ocenione rozwiązania

Przykład 1.

לאנשים יש דעות שונות על המסורת. עבור חלק זה נטל מיותר, עבור אחרים הוא פועל כשלד. יש גם כאלה שבמקום לקבל החלטות אחראיות, משתמשים במסורת ובעובדה שהם לא יכולים לפעול אחרת. אני מאמין שהרהור בתפקיד המסורת בחיי האדם חשוב במיוחד בהקשר שלתרבות היהודית. במשך מאות השנים יצרה היהדות כללים רבים המסדירים את חייהם של אנשים. במיוחד כשמדובר בטקסים, שהגשמתם היא לא רק סימן של כבוד לעבר, אלא בעיקר אישור לזהות שלהם. למשל, כל הפעילויות הקשורות בשמירת השבת הן גם סמלים של התקשרות למודל חיים מסוים. בספרות אנו נתקלים פעמים רבות במצב שבו הגיבור מתמודד עם המסורת. דוגמה לכך היא טוביה החלבן, יהודי דתי מהרומן של שלום עליכם. הגיבור הזה, שחי בתחילת המאה ה-20, היה צריך להבין שהוא חווה שינויים שונים בציוויליזציה. לא כולם היו חיוביים עבורו. כשהבת הצעירה התחתנה עם איכר רוסי אורתודוקסי, הוא החליט לעשות שבעה אחריה, בהתאם למסורת. למרות שזה שבר את ליבו, הוא גילה שהוא לא יכול להתפשר.

טוביה החלבן היה יהודי מאירופה שנשאר בגלות, אך יהודים רבים החליטו להגר לארץ ישראל. המדינה החדשה נבנתה על נוסטלגיה לעבר המתואר בדפי התנ"ך. על כך עוסק מזמור ישראל, או השיר מאת נפתלי הרץ אימבר "התקווה". על המסורת שגורמת ליהודים במקומות שונים בעולם לצפות בציון. גם זה חלק מהמסורת.

אנשים שהגיעו לארץ החדשה פעמים רבות נטשו את מסורותיהם הדתיות. במקומם צצו מסורות חדשות ומסורות לאומיות. אנשים התמקדו בחוויות משותפות, כמו חוויות מלחמה, וגם ניסו לבנות קהילות חדשות. לדעתי, ביצירות רבות של עמוס עוז ניתן למצוא עקבות של בניית מסורות חדשות.

אני מאמין שמסורת היא היבט חשוב ביותר בתרבות. לפעמים יצירות ספרותיות מאשרות את ערכו, ולפעמים מראות שיש צורך ביצירת מסורות חדשות.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – wypowiedź argumentacyjna; zostały uwzględnione wszystkie elementy polecenia.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 12 pkt – Bogata argumentacja, dwa teksty literackie oraz dwa konteksty zostały wykorzystane funkcjonalnie, wypowiedź świadczy o erudycji zdającego.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** struktura wypowiedzi – 3 pkt – elementy treściowe wypowiedzi w całości pracy są zorganizowane problemowo; spójność wypowiedzi – 3 pkt – wypowiedź stanowi logiczną i uporządkowaną całość; styl – 1 pkt – w przeważającej części stosowny.
- 4. Język wypowiedzi:** zakres i poprawność środków językowych – 6 pkt – zróżnicowana składnia i leksyka, precyzyjne słownictwo; ortografia – 2 pkt; interpunkcja – 2 pkt.

Przykład 2.

לדעתי המסורת חשובה בחיים של כולם. יש דוגמאות לאומים בהיסטוריה ששרדו רק בזכות טיפוח המסורת. כך היה עם היהודים בפזורה עד קום מדינת ישראל.

אחת הדוגמאות לטקסטים ספרותיים שבהם מופיע נושא המסורת הוא הרומן של שלום עליכם. דמות הכותרת הוא דתי, מאמין שהעולם צריך להיראות אותו הדבר ללא קשר לזמנים. הוא גר בכפר קטן בקרב הקהילה היהודית. הוא מייצר חלב וגבינה. הוא לא איש עשיר או מלומד, אבל יש לו הרבה חוכמה בחיים. בחייו היו הרבה מצבים שהראו שהעולם משתנה. אחת מבנותיו התאהבה בקומוניסט צעיר ונאלצה לנסוע איתו לסיביר. זה הראה לטוביה שהמסורת שלו אולי לא תענה על כל השאלות החשובות שלו. אולם בסופו של דבר, הוא החליט להישאר נאמן לה.

דוגמה נוספת היא הרומן "רומנטיקה רוסית" מאת מאיר שלו. בספר זה הגיבור, שחי היום, מספר על סבו ואנשי דורו שהגיעו לארץ ישראל מרוסיה. הסיפור הזה מראה שיש מסורת הקשורה למתנחלים בתרבות המודרנית. מדברים על גבורתם וזיקתם לארץ. הספר מכיל תיאורים של אירועים חשובים בחיי הקהילה החדשה. ישנו סיפור על ברית המילה של הנער הראשון שנולד שם, וכן על מעשי הגבורה השונים של חקלאים צעירים. לדעתי זה גם סיפור על לידתה של מסורת חדשה.

אני חושב שהצלחתי להראות שבטקסטים רבים נושא המסורת חשוב. אין ספק שיש עוד הרבה ספרים בנושא זה, לא רק בעברית.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – wypracowanie częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 10 pkt – w pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** struktura wypowiedzi – 1 pkt – powierzchowna argumentacja, w pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów; spójność wypowiedzi – 2 pkt – 4 zaburzenia w wypowiedzi (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów ORAZ całej wypowiedzi (wypowiedź; styl – 1 pkt – w przeważającej części stosowny).

4. Język wypowiedzi: zakres i poprawność środków językowych – 4 pkt – zadowalający zakres środków językowych (składnia i leksyka stosowne); ortografia – 2 pkt; interpunkcja – 2 pkt.

3.1. Opis egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej jako przedmiotu dodatkowego w części pisemnej

WSTĘP

Język hebrajski jako język mniejszości narodowej jest jednym z obowiązkowych przedmiotów egzaminacyjnych na egzaminie maturalnym dla absolwentów szkół lub oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej. Wszyscy zdający przystępują do egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego w części ustnej (bez określania poziomu) oraz w części pisemnej (na poziomie podstawowym). Każdy maturzysta może również przystąpić do egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej na poziomie rozszerzonym jako przedmiotu dodatkowego.

Egzamin maturalny z języka hebrajskiego w części pisemnej na poziomie rozszerzonym sprawdza, w jakim stopniu zdający spełnia wymagania z języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej [określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły ponadpodstawowej](#)⁴.

Wymagania ogólne i szczegółowe zawarte w podstawie programowej z języka j hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej zostały opisane w czterech obszarach:

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego.
- II. Kształcenie językowe.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
- IV. Tworzenie wypowiedzi.

Informator o egzaminie maturalnym z języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej od roku szkolnego 2022/2023 jest podzielony na dwie części.

CZĘŚĆ DRUGA zawiera:

- ogólne informacje dotyczące egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego od roku szkolnego 2022/2023
- szczegółowy opis egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego w **części pisemnej na poziomie rozszerzonym**
- przykładowe zadania egzaminacyjne do części pisemnej na poziomie rozszerzonym wraz z rozwiązaniami, a w przypadku wypracowania – także z oceną wypowiedzi.

Informator prezentuje przykładowe zadania egzaminacyjne wraz z zasadami oceniania oraz wskazuje odniesienie zadań do wymagań podstawy programowej. Zadania w *Informatorze* nie wyczerpują wszystkich typów zadań, które mogą wystąpić w arkuszu egzaminacyjnym. Nie ilustrują również wszystkich wymagań z zakresu hebrajskiego jako języka mniejszości

---

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 r. poz. 467, z późn. zm.).

narodowej określonych w podstawie programowej. Dlatego *Informator* nie może być jedyną ani nawet główną wskazówką do planowania procesu kształcenia w szkole. Tylko realizacja **wszystkich wymagań** z podstawy programowej, zarówno ogólnych, jak i szczegółowych, może zapewnić wszechstronne wykształcenie uczniów w zakresie języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej, w tym ich właściwe przygotowanie do egzaminu maturalnego.

Przed przystąpieniem do dalszej lektury *Informatora* warto zapoznać się z ogólnymi zasadami obowiązującymi na egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2022/2023. Są one określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 26 lutego 2021 r. w sprawie egzaminu maturalnego (Dz.U. poz. 482) oraz – w skróconej formie – w części ogólnej *Informatora o egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2022/2023*, dostępnej na stronie internetowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (<https://cke.gov.pl/>) i na stronach internetowych okręgowych komisji egzaminacyjnych.

Poszczególne części egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego jako przedmiotu dodatkowego scharakteryzowano w TABELI 7.

TABELA 7. CHARAKTERYSTYKA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA HEBRAJSKIEGO JAKO PRZEDMIOTU DODATKOWEGO

Część pisemna – poziom rozszerzony	Odniesienie do podstawy programowej	<p>Część 1. Test</p> <p>a) odbiór tekstów kultury, tj. wymagania III.2.1)–3)</p> <p>b) pogłębianie świadomości własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–3); I.1R)–3R),</p> <p>c) gramatyka języka hebrajskiego, tj. wymagania II.1.1)–6)</p> <p>d) zróżnicowanie języka hebrajskiego, tj. wymagania II.2.1)–7)</p> <p>e) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1)–3), 5)–6), 8); II.3. 1R)–2R)</p> <p>f) odbiór przekazu językowego, tj. wymagania II.4.1)–11)</p> <p>g) analiza i interpretacja utworów literackich, tj. wymagania III.1.1)–5), 7)–11); III.1. 1R)– 5R).</p> <p>Część 2. Wypracowanie</p> <p>a) pisanie, tj. wymagania IV.2.1)–3), 5)–7)</p> <p>b) pogłębianie świadomości własnego dziedzictwa etnicznego, tj. wymagania I.1)–3); I.1R)–3R)</p> <p>c) gramatyka języka hebrajskiego, tj. wymagania II.1.1)</p> <p>d) zróżnicowanie języka hebrajskiego, tj. wymagania II.2.1)–7)</p> <p>e) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1), 3), 5)–9)</p> <p>f) ortografia i interpunkcja, tj. wymagania II.5.1)–2)</p> <p>g) interpretacja utworów literackich, tj. wymagania III.1.1)–5), 7)–11), III.1.1R)– 5R)</p> <p>h) odbiór tekstów kultury, tj. wymagania III.2.1)–3).</p>
	Czas trwania egzaminu	210 minut.
	Charakter egzaminu	Przedmiot dodatkowy.
	Zadania na egzaminie	Zadania zamknięte (wielokrotnego wyboru, prawda-falsz, na dobieranie), otwarte (krótkiej odpowiedzi, z luką) i zadanie rozszerzonej odpowiedzi (wypracowanie).
	Liczba punktów	50 punktów.
	Elementy egzaminu	1. Test. 2. Wypracowanie.
	Oceniający	Egzaminatorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych.

LEKTURY NA EGZAMINIE

W arkuszu egzaminacyjnym na poziomie rozszerzonym znajdują się zadania sprawdzające znajomość treści i problematyki lektur obowiązkowych, tj.:

Zakres podstawowy

ספרי התנ"ך

ספרי התורה:

1. בראשית
2. שמות
3. ויקרא
4. במדבר
5. דברים

ספרי הכתובים:

6. תהלים
7. איוב
8. רות
9. קהלת
10. אסתר
11. שלום עליכם, טוביה החלבן
12. מנדלי מוכר ספרים, מסעות בנימין השלישי
13. נפתלי הרץ אימבר, התקווה
14. שירים נבחרים מאת חיים נחמן ביאליק (כולל: אל הציפור, אֵיָה, בְּעִיר הַהֲרָגָה)
15. שירים נבחרים מאת אמיר גלבוּע (כולל: יצחק, ואחי שותק, נְשֵׁמַת יוֹסֵי בֶן-אֶחָוִי בְּרַנְיָה)
16. שירים נבחרים מאת יהודה עמיחי (כולל: אהבת הארץ, אל מלא רחמים, אני רוצה למות על מיטתי)
17. חנוך לוין, קרום, ייסורי איוב, מלאכת החיים
18. עמוס עוז, מיכאל שלי, אל תגידי לילה
19. מאיר שלו, יונה ונער, רומן רוסי
20. אתגר קרת, פיצריה קמיקזה, אניהו

Zakres rozszerzony

ספרי התנ"ך

ספרי הנביאים:

1. ספר ישעיה
2. ספר ירמיהו
3. ספר יחזקאל

4. מיכה יוסף ברדיצ'בסקי, פרה אדומה
5. יוסף חיים ברנר, שכול וכישלון או: ספר ההתלבטות
6. שירים נבחרים מאת נתן זך (כולל: כשאלוהים אמר בפעם הראשונה, אני רוצה תמיד עיניים, כמוסכם, המוות בא אל סוס העץ מיכאל)
7. שירים נבחרים מאת נתן אלתרמן (כולל: ירח, פגישה לאין קץ, בדרך הגדולה)
8. אברהם ב. יהושע, מר מאני
9. דורית רביניאן, גדר חיה
10. דויד גרוסמן, עיין ערך: אהבה

CZĘŚĆ PISEMNA EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA HEBRAJSKIEGO. POZIOM ROZSZERZONY

Egzamin maturalny z języka hebrajskiego w części pisemnej na poziomie rozszerzonym sprawdza: (a) umiejętność czytania tekstów literackich i nieliterackich, ich analizowania i syntetyzowania w kontekście historyczno- lub teoretycznoliterackim oraz kulturowym, a także (b) tworzenia wypowiedzi argumentacyjnej (wypracowanie).

CHARAKTERYSTYKA EGZAMINU PISEMNEGO NA POZIOMIE ROZSZERZONYM

Podczas egzaminu zdający otrzymuje arkusz egzaminacyjny składający się z dwóch części, zgodnie z TABELĄ 8.

TABELA 8. ARKUSZ NA EGZAMINIE

Część 1.	Część 2.
Test	Wypracowanie

Na rozwiązanie zadań z arkusza zdający ma 210 minut⁵ i sam decyduje o rozłożeniu w czasie pracy nad testem oraz wypracowaniem.

Charakterystykę poszczególnych części egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego na poziomie rozszerzonym prezentuje TABELA 9.

TABELA 9. CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH CZĘŚCI EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA HEBRAJSKIEGO NA POZIOMIE ROZSZERZONYM

	CZĘŚĆ 1. TEST	CZĘŚĆ 2. WYPRACOWANIE
SPRAWDZANE UMIEJĘTNOŚCI	a) odbiór tekstów kultury, tj. wymagania III.2.1)–3) b) pogłębianie świadomości własnego dziedzictwa narodowego, tj. wymagania I.1)–3); I.1R)–3R), c) gramatyka języka hebrajskiego, tj. wymagania II.1.1)–6) d) różnicowanie języka hebrajskiego, tj. wymagania II.2.1)–7)	a) pisanie, tj. wymagania IV.2.1)–3), 5)–7) b) pogłębianie świadomości własnego dziedzictwa etnicznego, tj. wymagania I.1)–3); I.1R)–3R) c) gramatyka języka hebrajskiego, tj. wymagania II.1.1)–6) d) różnicowanie języka hebrajskiego, tj. wymagania II.2.1)–7) e) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1), 3), 5)–9)

⁵ Czas trwania egzaminu może zostać wydłużony w przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnych, oraz w przypadku cudzoziemców. Szczegóły są określone w *Komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Edukacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego w danym roku szkolnym.*

	e) komunikacja językowa i kultura języka, tj. wymagania II.3.1)–3), 5)–6), 8); II.3. 1R)–2R) f) odbiór przekazu językowego, tj. wymagania II.4.1)–11) g) analiza i interpretacja utworów literackich, tj. wymagania III.1.1)–5), 7)–11); III.1. 1R)– 5R).	f) ortografia i interpunkcja, tj. wymagania II.5.1)–2) g) interpretacja utworów literackich, tj. wymagania III.1.1)–5), 7)–11), III.1.1R)– 5R) odbiór tekstów kultury, tj. wymagania III.2.1)–3).
PODSTAWOWE INFORMACJE	Część 1. zawiera zadania sprawdzające wiadomości i umiejętności z zakresu historii i teorii literatury.	Część 2. zawiera dwa tematy wypracowania do wyboru. Nie jest określona forma gatunkowa wypowiedzi.
TEKSTY, DO KTÓRYCH ODNOSZĄ SIĘ ZADANIA EGZAMINACYJNE	<ul style="list-style-type: none"> Fragmenty lub całość tekstu krytycznoliterackiego/ historycznoliterackiego/ teoretycznoliterackiego lub filozoficznego Tekst wiodący będzie liczył ok. 1000 wyrazów. 	<ul style="list-style-type: none"> Tematy wypracowań mogą zawierać cytaty jako tekst źródłowy lub fragmenty lub całość tekstu krytycznoliterackiego lub historycznoliterackiego Każdy temat <u>wymaga odwołania się do utworu z literatury hebrajskiej.</u>

ZADANIA EGZAMINACYJNE W ARKUSZU

Liczbę zadań oraz liczbę punktów możliwych do uzyskania za zadania w poszczególnych częściach arkusza przedstawiono w TABELI 10.

TABELA 10. LICZBA ZADAŃ ORAZ LICZBA PUNKTÓW NA EGZAMINIE MATURALNYM Z JĘZYKA HEBRAJSKIEGO

Część	Liczba zadań	Liczba punktów	Udział w wyniku sumarycznym
Część 1. Test	9–15	15	30%
Część 2. Wypracowanie	1	35	70%
Razem	10–16	50	100%

W części 1. egzaminu maturalnego na poziomie rozszerzonym znajdują się przede wszystkim zadania otwarte, mogą pojawić się także zadania zamknięte.

Zadania otwarte to takie, w których Zdający samodzielnie formułuje odpowiedź. Wśród zadań otwartych przeważać będą zadania krótkiej odpowiedzi, wymagające stworzenia krótkiego tekstu.

Zadania zamknięte to takie, w których Zdający wybiera odpowiedź spośród podanych. Wśród zadań zamkniętych znajdują się m.in.:

- zadania wyboru wielokrotnego
- zadania typu prawda-fałsz
- zadania na dobieranie.

W części 2. arkusza egzaminacyjnego pojawi się zadanie rozszerzonej odpowiedzi – wypracowanie.

OPIS ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO NA POZIOMIE ROZSZERZONYM

Część 1. Test

Część 1. arkusza składa się z tekstu wiodącego oraz zadań egzaminacyjnych. Tekstem wiodącym może być tekst krytyczno-/historyczno-/teoretycznoliteracki lub filozoficzny – wówczas w zadaniach przywoływane są fragmenty tekstów literackich, ewentualnie fragmenty tekstów krytyczno-/historyczno-/teoretycznoliterackich, prozy/poezji/dramatu, definicje słownikowe itp.

Tekst wiodący będzie liczył ok. 1000 wyrazów.

Większość zadań będzie odnosiła się bezpośrednio do załączonego tekstu. Wśród zadań w tej części arkusza mogą pojawić się również zadania samodzielne, nieodnoszące się do przytoczonego tekstu.

W zadaniach mogą się pojawić odniesienia do innych utworów (cytaty), wymagające konfrontacji treści/przesłania cytatu z sensami tekstu lub tekstów w arkuszu. Zadania mogą łączyć zagadnienia, np. treść + język (środki retoryczne) oraz odnosić do znajomości lektury / lektur obowiązkowych z zakresu podstawowego i rozszerzonego.

Zasady oceniania zadań w teście

Zadania zamknięte są oceniane – w zależności od maksymalnej liczby punktów, jaką można uzyskać za rozwiązanie danego zadania – zgodnie z poniższymi zasadami:

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

ALBO

2 pkt – odpowiedź całkowicie poprawna.

1 pkt – odpowiedź częściowo poprawna lub odpowiedź niepełna.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Za rozwiązanie zadania otwartego krótkiej odpowiedzi będzie można otrzymać od 0 do 4 punktów. W tych zadaniach nie będzie oceniana poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna, chyba że w poleceniu zostanie określone inaczej. Zasady oceniania będą opracowywane do każdego zadania odrębnie.

Przykładowe zadania do części 1. Test wraz z rozwiązaniami znajdują się na stronach 98–107.

Część 2. Wypracowanie

W arkuszu podane są dwa tematy wypracowań, z których zdający wybiera jeden:

- a) temat pierwszy to analiza porównawcza utworów literackich lub ich fragmentów z podanym w poleceniu problemem (teksty literackie ok. 1000 wyrazów).
- b) temat drugi to wypowiedź na zadany w poleceniu problem w odniesieniu do załączonego tekstu krytycznoliterackiego, historycznoliterackiego lub tekstu należącego do publicystyki krytycznej, podejmującego ważne problemy związane z kulturą, językiem ojczystym (tekst ok. 700 wyrazów);

Przykładowe tematy wypracowań wraz z ocenionymi rozwiązaniami znajdują się na stronach 108–114.

ZASADY OCENIANIA WYPRACOWANIA

Za napisanie wypracowania zdający będzie mógł otrzymać maksymalnie **35 punktów**. Oceniając pracę, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w czterech **kryteriach głównych**, tj.

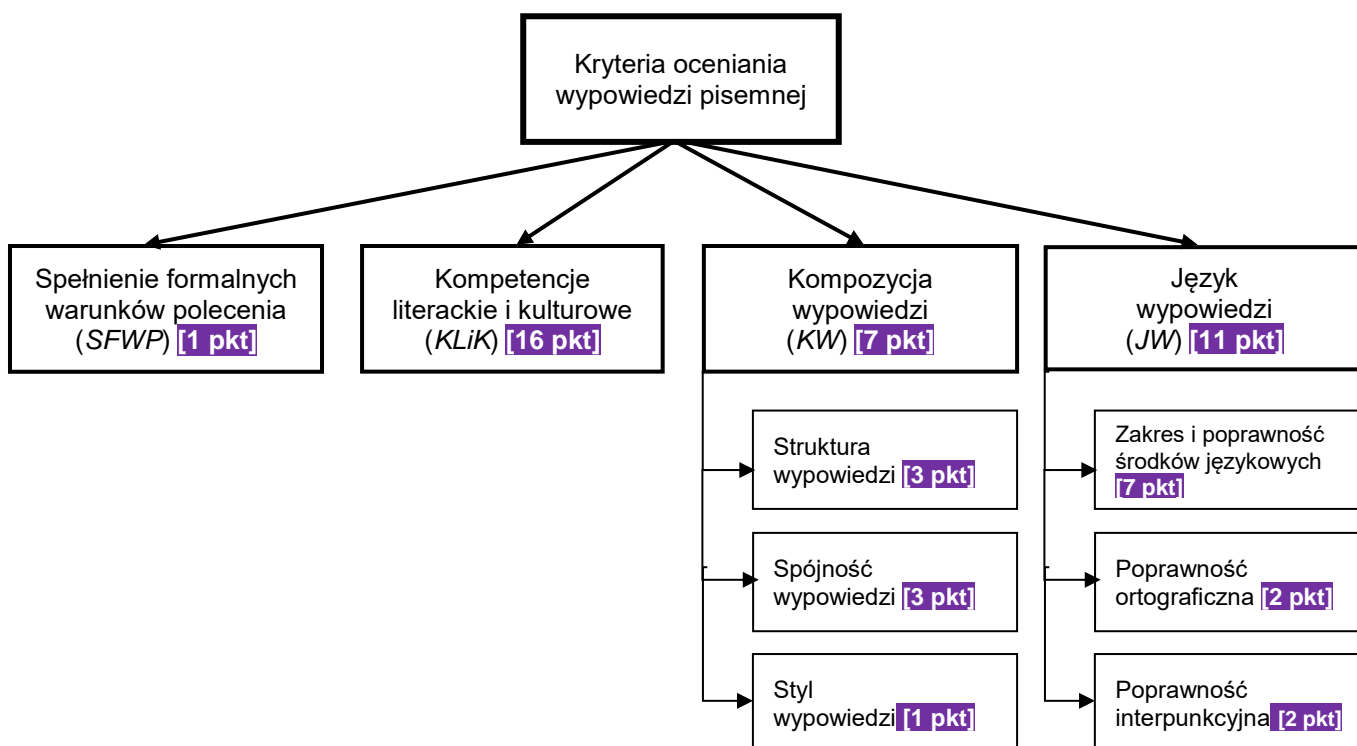
1. spełnienie formalnych warunków polecenia (od 0 do 1 pkt; ≈ 3%)
2. kompetencje literackie i kulturowe (od 0 do 16 pkt; ≈ 46%)
3. kompozycja wypowiedzi (od 0 do 7 pkt; = 20%)
4. język wypowiedzi (od 0 do 11 pkt; ≈ 31%).

W ramach 3. kryterium głównego, tj. „kompozycja wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech kryteriach składowych, tj.

- 3a. struktura wypowiedzi
- 3b. spójność wypowiedzi (tj. logika i uporządkowanie wypowiedzi)
- 3c. styl wypowiedzi.

W ramach 4. kryterium głównego, tj. „język wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech kryteriach składowych, tj.

- 4a. zakres i poprawność środków językowych
- 4b. poprawność ortograficzna
- 4c. poprawność interpunkcyjna.

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

- wypowiedź w co najmniej jednym fragmencie dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- napisane wypracowanie jest w jakiegokolwiek części wypowiedzią argumentacyjną
- w wypracowaniu zdający odwołał się do co najmniej dwóch tekstów (zgodnie ze wskazaniem w poleceniu)

<ul style="list-style-type: none"> • W wypracowaniu jest odwołanie do załączonego tekstu oraz minimum jednego tekstu literackiego (temat pierwszy) oraz dwóch tekstów literackich (temat drugi) ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • Wypracowanie nie spełnia któregoś z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO • Wypracowanie jest napisane w formie planu albo w punktach. 	0 pkt

Uwaga: Jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 1. – SFWP)

1. W wypracowaniu zdający powinien odwołać się do co najmniej jednej lektury/jednego tekstu wskazanych w poleceniu jako obowiązkowe. Odwołanie się zdającego do lektury/tekstu oznacza, że co najmniej jedno zdanie o tej lekturze / tym tekście ma charakter analityczny, a nie tylko informacyjny.

a) Przykład zdania analitycznego:

קריאה בספרים מאפשרת לנו להבין טוב יותר את עצמנו, מכיוון שאנו מוצאים את התכונות שלנו בדמויות ספרותיות.

b) Przykład zdania informacyjnego:

מאיר שלו הוא הסופר.

Za zdania informacyjne uznaje się również sformułowania będące wyłącznie przepisanyymi fragmentami polecenia lub parafrazą polecenia.

2. Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu, jeżeli:

a) zawiera fragmenty odnoszące się do zakresu merytorycznego zagadnienia, którego omówienie jest wymagane ORAZ

3. Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną, jeżeli zawiera co najmniej jeden akapit argumentacyjny.

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 16 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy w wypracowaniu zdający:

- wykorzystał znajomość tekstów z literatury hebrajskiej.
- funkcjonalnie wykorzystał kontekst, np. literacki, historyczny, filozoficzny, kulturowy, który pogłębia i rozwija rozważany problem
- przedstawił bogatą argumentację świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu nauki o literaturze
- nie popełnił błędów rzeczowych zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów, jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej.

Interpretacja porównawcza

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane (porównane) w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	16 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLIK (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	15 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	14 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	13 pkt	
Jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie, a drugi – częściowo funkcjonalnie (porównanie częściowe).	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	10 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	9 pkt	
Dwa utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie (porównanie częściowe).	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	7 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	6 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	5 pkt	

Tylko jeden utwór wykorzystany częściowo LUB w pełni funkcjonalnie (brak porównania).	<ul style="list-style-type: none"> Trafna argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów. 	4 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	3 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	2 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	1 pkt	
Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie.		0 pkt	

Wypowiedź argumentacyjna

Funkcjonalność wykorzystanych tekstów	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Trzy teksty wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Bogata argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	16 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLiK (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	15 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	14 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	13 pkt	
Dwa teksty wykorzystane w pełni funkcjonalnie, a trzeci – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Bogata argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	10 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	9 pkt	
<ul style="list-style-type: none"> Dwa – w pełni funkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalnie albo brak. ALBO <ul style="list-style-type: none"> Jeden – w pełni funkcjonalnie, a dwa – częściowo funkcjonalnie. 	<ul style="list-style-type: none"> Trafna argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	7 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowalająca argumentacja. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	6 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	5 pkt	
<ul style="list-style-type: none"> Jeden – w pełni funkcjonalnie. 	<ul style="list-style-type: none"> Trafna argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	4 pkt	

<p>drugi – częściowo funkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalnie albo brak.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowalająca argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	3 pkt	
<p>ALBO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeden – w pełni funkcjonalnie, pozostałe dwa – niefunkcjonalnie albo brak. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowalająca argumentacja. • Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	2 pkt	
<p>ALBO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trzy utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie. <p>ALBO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dwa – częściowo funkcjonalnie, a trzeci – niefunkcjonalnie albo brak. 	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	1 pkt	
<ul style="list-style-type: none"> • Jeden utwór – częściowo funkcjonalnie, pozostałe – niefunkcjonalnie albo brak. • Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie. 		0 pkt	

Uwaga: Jeżeli **ostateczna liczba punktów** przyznana w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (*Kompozycja wypowiedzi* oraz *Język wypowiedzi*) przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 2. – KLiK)

1. Poprzez wykorzystanie utworu rozumie się wykorzystanie znajomości jego treści oraz odczytanych sensów.
2. Zdający powinien funkcjonalnie wykorzystać w wypracowaniu minimum dwa teksty (temat pierwszy) lub trzy teksty (temat drugi). Funkcjonalne wykorzystanie utworu oznacza przywołanie w wypracowaniu:
  - 1) elementów fabuły, np. wydarzeń, bohaterów, wątków
  - 2) sensów utworów,
 które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

Funkcjonalność wykorzystania znajomości tekstów ocenia się w odniesieniu do tematu pracy. Jeżeli w części zasadniczej pracy w charakterze argumentów/przykładów wykorzystane są elementy fabuły lub sensy utworów, które nie są zgodne np. ze stanowiskiem zdającego wyrażonym we wstępie do pracy – wówczas uwzględnia się tę niezgodność w ocenie funkcjonalności.

3. Utwór literacki nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, nie wyciągając żadnego wniosku, nie dokonując żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
4. Argumentacja to udowodnienie tezy/opinii/stanowiska przedstawionego przez zdającego za pomocą argumentów.
  - 1) Bogata argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i **szeroka/wieloaspektowa**, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji / głębszego namysłu nad problemem.
W przypadku interpretacji porównawczej zawiera również analizę utworów.
W sytuacji gdy znajomość utworów literackich została wykorzystana częściowo funkcjonalnie, mówimy o argumentacji trafnej.
  - 2) Zadowolająca argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.
  - 3) Powierzchniowa argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, porzeczająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami; również argumentacja, w której zdający podejmuje próbę zbudowania argumentu, dobierając jedynie środki językowe typowe dla struktur argumentacyjnych, np. *Moim pierwszym argumentem jest...*
5. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do np.
  - 1) historii
  - 2) filozofii
  - 3) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
  - 4) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
  - 5) biografii autora
  - 6) prądu literackiego
  - 7) charakteru epoki,wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu polega na trafnym jego doborze ze względu na rozważany problem; kontekst pogłębia i rozwija omawiane zagadnienie. Pogłębienie i omówienie danego zagadnienia poprzez konteksty nie oznacza konieczności dogłębnej analizy samych kontekstów jako takich; w szczególności nie może prowadzić do dygresji stosowanej niefunkcjonalnie.
6. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie to odniesienie wyłącznie na poziomie przywołania, np. informacji, wydarzenia; kontekst jest poprawny, ale ogranicza się tylko do funkcji informacyjnej, nie pogłębia i nie rozwija omawianego zagadnienia.
7. Kontekst poprzez odniesienie się przez zdającego do innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, nie wyciągając żadnego wniosku, nie dokonując żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
8. Erudycję należy rozumieć jako wiedzę przedmiotową zdającego, w tym m.in. wiedzę

i umiejętność wykorzystania kontekstów, kodów kulturowych, terminologii, znajomości kultury, w tym literatury i sztuki. Wypowiedź świadcząca o erudycji zdającego to wypracowanie, w którym zdający funkcjonalnie wykorzystał wiedzę przedmiotową w rozważaniu problemu sformułowanego w poleceniu.

9. W ocenie poziomu argumentacji wypowiedzi nie uwzględnia się fragmentów wypowiedzi zawierających błędy rzeczowe.
10. Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:
- 1) nieznajomości tekstu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający
  - 2) nieuprawnionej interpretacji fragmentu lub fragmentów / części utworu literackiego, w tym poetyckiego, do którego odwołuje się zdający, będącej częścią fałszyfikacją danego utworu
  - 3) nieznajomości zagadnień z zakresu teorii i historii literatury bądź języka
11. Ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego da się w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a opisane w wypracowaniu fakty świadczą o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

1. *w zakresie struktury wypowiedzi:*
  - kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, tzn. czy układ i sposób przedstawienia treści pomaga zrozumieniu wypowiedzi
  - podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie podziału na akapity – jest poprawny i funkcjonalny
2. *w zakresie spójności wypowiedzi:*
  - wypowiedź jest spójna, tzn. złożona z elementów, które tworzą logiczną i uporządkowaną całość
  - w wypowiedzi spójność jest zachowana zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniami i akapitami
  - w wypowiedzi użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. wskaźniki zespolenia tekstu, struktury metatekstowe, leksykalne wykładniki spójności, które ułatwiają śledzenie toku rozumowania autora
3. *w zakresie stylu wypowiedzi:*
  - styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. czy zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy, jest funkcjonalne) oraz czy zdający nie napisał wypowiedzi, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3a. Struktura wypowiedzi

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
<ul style="list-style-type: none"> W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym. Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów literackich. 	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	0 pkt	F
Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.		0 pkt	G

Wyjaśnienia (kryterium 3a – Struktura wypowiedzi)

- Elementy treściowe wypowiedzi to – najogólniej rzecz ujmując – „bloki”, na które podzielone jest wypracowanie (w najprostszej formie: wstęp – część zasadnicza (rozwińcie) – zakończenie, ale „część zasadnicza” zazwyczaj jest dzielona na kolejne „bloki”, tj. akapity).
  - Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane problemowo (w toku problemowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania omawia np. jeden aspekt tematu. Omawiając wybrany aspekt, zdający przywołuje

<p>argumentację i przykłady z różnych tekstów literackich / kontekstów; czynnikiem organizującym dany „blok” jest właśnie problem („ponadtekstowo”, „międzytekstowo”), a nie dany tekst literacki.</p> <p>2) Możliwa jest sytuacja, w której zorganizowanie problemowe „pokrywa się” ze zorganizowaniem według kolejno omawianych tekstów literackich, jeżeli w pracy widoczny jest zamysł kompozycyjny wskazujący na ustrukturyzowanie wypowiedzi według tematów, np. kolejny tekst literacki stanowi przykład umożliwiający np. uszczegółowienie wcześniej omawianego zagadnienia.</p> <p>3) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane <u>wyłącznie pod względem formalnym</u> (w <u>toku liniowym</u>), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania dotyczy innego tekstu literackiego / kontekstu, a jedynym identyfikowalnym czynnikiem organizującym taki układ jest po prostu omawianie w kolejnych „blokach” zagadnień dotyczących kolejnych tekstów / kontekstów; tekst jest zorganizowany wg tekstów „jeden po drugim” (np. zmiana kolejności akapitów nie wpływa na strukturę tekstu).</p>
<p>2. Ocena <u>podziału wypowiedzi w skali ogólnej</u> wymaga rozważenia proporcji i funkcjonalności zasadniczych „bloków” pracy, tj. wstępu – części zasadniczej – zakończenia. Usterki w podziale wypowiedzi w skali ogólnej mogą wynikać z np. nieproporcjonalnie i niefunkcjonalnie długiego wstępu, zbyt krótkiego (lakonicznego) zakończenia lub braku jednego z tych „bloków”.</p>
<p>3. Ocena <u>podziału wypowiedzi na akapity</u> wymaga rozważenia, czy logika wyводу została odzwierciedlona w podziale na graficznie wyodrębnione i funkcjonalne akapity. Usterki w podziale wypowiedzi na akapity mogą wynikać np. z faktu, że w pracy występują wyodrębnione graficznie akapity, które nie stanowią zwartej myślowo całości, albo występują akapity, które powinny zostać podzielone na mniejsze bloki, ponieważ taki akapit zawiera kilka wątków (każdy z takich wątków stanowi sam w sobie zwartą myślowo całość).</p>
<p>4. W ocenie struktury wypowiedzi nie uwzględnia się niezrealizowania przez zdającego któregoś z elementów tematu, np. nieodwołania się w ogóle do jednego z tekstów wskazanych w temacie jako obowiązkowy.</p>

3b. Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występują w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. <p>LUB</p> <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. 	1 pkt

ALBO	
<ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy. 	
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. 	0 pkt
LUB	
<ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. 	
ALBO	
<ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy. 	

Wyjaśnienia (kryterium 3b – Spójność wypowiedzi)

- Wypowiedź jest spójna, jeżeli elementy, które ją tworzą, stanowią logiczną i uporządkowaną całość.
- Wywód jest uporządkowany, jeśli każdy kolejny akapit wynika z poprzedniego, a np. przestawienie akapitów zaburzyłoby tok rozumowania przyjęty przez zdającego.
- Zaburzenia w spójności mogą wynikać m.in. z:
  - błędów logicznych, w tym ze zbyt daleko idących uogólnień, nieuzasadnionych wniosków (np. wnioski w zakończeniu pracy nie wynikają z przeprowadzonego rozumowania), sprzecznych stwierdzeń
  - odstępstw od podporządkowania wyводу myśli przewodniej, np. wypracowanie zawiera нефunkcjonalne fragmenty stanowiące niezwiązane z tematem wątki poboczne
  - zredagowaniu wstępu lub rozwinięcia, lub zakończenia, lub akapitu, które nie pasują logicznie do pozostałej części wypracowania, nie łączą się logicznie z poprzedzającą je częścią / poprzedzającym je akapitem
  - rozwijania jednocześnie więcej niż jednego wątku („zazębiana” się wątków)
  - pomijania pośrednich ogniw rozumowania, tzw. skróty myślowe
  - wprowadzenie treści nieistotnych, zbędnych dla pracy, bez związku/pozostających w wątpliwym związku z tematem/wywodem
  - wprowadzania dygresji stosowanych нефunkcjonalnie
  - przerywania toku myślenia zbędnymi zdaniami.
- Błędy w spójności wewnątrz akapitów oznaczają np. nielogiczne połączenia zdań w akapicie oraz brak zastosowania w nim wskaźników zespolenia.
- Błędy w spójności między akapitami oznaczają nielogiczne powiązanie danego akapitu z poprzednim lub poprzednimi akapitami oraz brak zastosowania wskaźników zespolenia między akapitami.
- Błąd w składni prowadzący do błędu w spójności jest traktowany zarówno jako błąd językowy, jak i błąd w spójności.

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3c – Styl wypowiedzi)

1. Styl wypowiedzi – co do zasady – powinien być: jasny, prosty (nie: zawiły, pretensjonalny), zwięzły, jednolity. Dodatkowo może być żywy, obrazowy.
2. Wypracowanie powinno być napisane stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, jaką jest egzamin maturalny, co oznacza, że nie należy redagować go, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej. Styl uznaje się za stosowny w przeważającej części, jeżeli jest stosowany w orientacyjnie 2/3 pracy. Styl jest niestosowny do sytuacji komunikacyjnej, jeżeli orientacyjnie ok. 2/3 wypracowania zredagowane jest przy użyciu struktur językowych charakterystycznych dla stylu potocznego w odmianie mówionej.
3. Styl wypracowania jest jednorodny, jeśli zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, odpowiednim dla treści i formy wypowiedzi, lub miesza różne style w wypowiedzi, ale jest to uzasadnione i celowe.
4. Indywidualne upodobania stylistyczne egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę stylu pracy zdającego.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. *w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:*
  - czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku hebrajskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
  - czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu.
  - ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy
2. *w odniesieniu do poprawności ortograficznej:*
  - ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy
3. *w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:*
  - ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków		Zakres środków							
		Nie więcej niż 3 błędy jęz.	4–5 błędy jęz.	6–7 błędów jęz.	8–9 błędów jęz.	10–11 błędów jęz.	12–13 błędów jęz.	14–15 błędów jęz.	16 lub więcej błędów jęz.
		A	B	C	D	E	F	G	H
1.	Szeroki zakres środków językowych, tzn. <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. poprawna frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu. 	7 pkt	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2.	Zadawalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do realizacji tematu.	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
3.	Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste / ograniczone, utrudniające realizację tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadawalający, i znajdują się w niej 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 pkt w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. Indywidualne upodobania językowe egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę poprawności środków językowych w pracy zdającego.
3. W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające, zdanie wtrącone.
4. W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np. stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, stosuje bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.

5. W ocenie różnicowania leksyki nie uwzględnia się nieuzasadnionych powtórzeń wyrazów, zwrotów. Nieuzasadnione powtórzenia są uwzględniane w liczbie błędów językowych.

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna lub zawiera 1 błąd ortograficzny	2 pkt
Praca zawiera 2–3 błędy ortograficzne.	1 pkt
Praca zawiera 4 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4c. Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 4 błędy interpunkcyjne.	2 pkt
Praca zawiera 5–8 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 9 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Uwagi ogólne

1. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją na 0 pkt.
2. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 350 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka hebrajskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
5. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

3.2. Przykładowe zadania z rozwiązaniami

W *Informatorze* dla każdego zadania podano:

- liczbę punktów możliwych do uzyskania za jego rozwiązanie (po numerze zadania)
- najważniejsze wymagania ogólne i szczegółowe, które są sprawdzane w tym zadaniu
- zasady oceniania rozwiązań zadań
- poprawne rozwiązanie każdego zadania zamkniętego oraz przykładowe rozwiązania każdego zadania otwartego.

Część 1. Test

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nim. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstu** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile Cię poproszono. Odpowiedzi udzielaj w języku hebrajskim.

גלנדה אברמסון

הראשון לשבים: דמותו של היהודי החדש בספרות העברית המודרנית (מבוא)

דמותו של היהודי החדש בספרות העברית של ראשית המאה העשרים הושפעה מן ההתפתחויות ומן השינויים התרבותיים של התקופה. כתוצאה מההתעוררות היצירתית בחיים היהודיים סביב מפנה המאות, ובעקבות עליית הלאומיות היהודית, התחוללה מהפכה של ממש בתרבות היהודית באירופה מסוף המאה התשע-עשרה ועד התקופה שבין שתי מלחמות העולם. מהפכה זו התרחשה על רקע התרבות המודרניסטית שצמחה באירופה. הספרות שנכתבה באותן שנים נגעה בחוויה היהודית והתייחסה במיוחד למשבר ההתפוררות והניתוק.

אחת מתוצאות גל ההגירה ההמוני וחסר התקדים של יהודים מעול הדיכוי הצארי בשלהי המאה התשע-עשרה הייתה פגישתם של יהודי מזרח אירופה עם החברה הדמוקרטית והפתוחה, הליברלית בעיקרה, של ארצות המערב. 'הבריחה מערבה', כלשונו של שמעון לאחר שהוסרו מגבלות תחום המושב, הלקין, הותירה עקבות טרגיים בנפשו של היהודי. היו היהודים חופשים להתערות בחברה הלא-יהודית. למרות זאת רבים בחרו שלא לעשות זאת. תהליך ההתערות בחברה הכללית היה בעייתי בחלק מהמקרים. החיים במערב צפנו לא רק פיתויים שונים אלא גם אפשרות בחירה בין דרכי קיום מגוונות, מהיצמדות לאורתודוקסיה ועד התבוללות ברמות שונות. היו חברות שבהן חסמה האנטישמיות את הדרך להתבוללות גמורה, אם כי אפשרה השתלבות. ההגבלות על ההשתלבות לא נקבעו בחוק אלא על ידי התרבות הרווחת והמציאות החברתית. כתוצאה מההשתלבות בחברה הסובבת נחלשה היהדות האורתודוקסית ורבים בחרו בחיים חילוניים. המודרניות עימתה את היהודים עם השאלה מהי משמעות היהדות בתקופה שבה האמונה ושמירת המצוות לא היו עוד מוקד לזהות אישית וקיבוצית.

בתקופה זו נולדה אחת ההתגלמויות הספרותיות הרבות של דמות היהודי החדש, שעברה שינויים רבים מימי ההשכלה ועד שלהי המאה העשרים. הדמות הזאת, בכל לבוש שניתן לה, הופיעה תמיד כאנטיזה ל'יהודי הישן', אותו אב-טיפוס קדם-השכלתי גלותי ומעוות, הכבול לבית המדרש, השקוע ברוחניות ובקינות ומתקיים מחוץ להיסטוריה. ב-1909 הציג מקס נורדאו¹ את היהודי החדש, בין היתר, כגבר חסון, אמיץ, מיליטנטי, המוכן להמיר את רוחניותו בטיפוח הגוף: 'עמוק-חזה, בנוי לתלפיות, חד-עין'... [יש לברוא יהודי מסוג חדש, שישים קץ לסכנת ההתנוונות בקרב היהודים. היהודי החדש שיגיח מתוך חורבות הגולה יסמל את תחיית העם היהודי'. היהודי החדש הזה עמד במוקד הציונות שבה דגל נורדאו.

אניטה שפירא זיהתה ארבעה דגמים של היהודי החדש בתקופה שבין ההשכלה להקמתה של מדינת ישראל: ה'משכיל', האירופי הליברלי והרציונלי בנוסח הרצל, ה'ניטשאני' המיוצג בעיקר אצל ברדיצ'בסקי, והצבר הישראלי המגולם בדמותו של אליק שפירא הגדירה דגמים אלה בהקשרה של התרבות בספר במו ידיו של משה שמיר העברית, לא היהודית. [...]

¹ מקס נורדאו (1849-1923) - הוגה דעות, נואם וסופר, רופא, יהודי יליד הונגריה, ממייסדי התנועה הציונית, הוגה חזון "יהדות השרירים".

מבוסס על: גלנדה אברמסון, הראשון לשבים: דמותו של היהודי החדש בספרות העברית המודרנית, "ישראל" 16, 2009.

Zadanie 1. (0-1)

החליט / החליטי אם המשפט נכון או לא נכון. סמן/סמני "א" במקום המתאים בטבלה.

משפט	נכון	לא נכון
א. הטקסט מספר על תופעות ספרותיות אירופאיות.		
ב. התופעות הספרותיות המתוארות בטקסט משקפות את האווירה של התקופה.		

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe

4. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

Wymagania szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 4) odczytuje sens tekstów [...], uwzględniając w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte;
- 6) formułuje wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście.

Zasady oceniania

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. נכון, 2. נכון

Zadanie 2. (0–1)

הסבר / הסבירי באיזה אופן היה קשה לשמור על הזהות היהודית בתקופה המתוארת בטקסט.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe

4. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

Wymagania szczegółowe

4. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 4) odczytuje sens tekstów [...], uwzględniając w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte;
- 6) formułuje wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście.

Zasady oceniania

1 pkt – dwie poprawne odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

בתקופה זו סבלו קהילות יהודיות מאנטישמיות עקב הלאומנות הגואה.

Zadanie 3. (0–2)

הסבר / הסבירי את ההבדל בין שני התהליכים המוזכרים בטקסט: התבוללות והשתלבות.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

II. Kształcenie językowe.

1. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

Wymaganie szczegółowe

2. Zróżnicowanie języka. Zdający:

- 2) rozpoznaje wyrazy [...] i rozumie ich znaczenia w tekście.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wyjaśnienie obu pojęć.

1 pkt – poprawne wyjaśnienie jednego z pojęć.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

התבוללות היא תהליך של הסתגלות לתרבות של מקום וויתור על המורשת של עצמו. השתלבות פירושה ששתי התרבויות פועלות במקום אחד.

Zadanie 4. (0–1)

שים / שימי את התקופות הספרותיות בסדר כרונולוגי נכון.

- א. פרות ההשכלה
- ב. הספרות העברית בישראל
- ג. ספרות התחייה

- 1.
- 2.
- 3.

Wymaganie ogólne

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie trzech poprawnych odpowiedzi.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1., 2., 3. ב.

Zadanie 5. (0–1)

באיזה טקסט מתוארת דמותו של ה'משכיל'? בחר את התשובה שלך.

- א. שלום עליכם, טביה החולב.
- ב. מאיר שלו, יונה ונער
- ג. חנוך לוין, קרום
- ד. יוסף חיים ברנר, שכול וכישלון

Wymaganie ogólne

- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
4. Kształcenie świadomego uczestnictwa w kulturze.

Wymaganie szczegółowe

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:
  - 7) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – odpowiedź poprawna.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

א.

Zadanie 6. (0–2)

בעזרת הדוגמה מסיפור של מיכה יוסף ברדיצ'בסקי פרה אדומה הסביר את המושג היהודי החדש ה'ניטשאני'.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe

4. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymagania szczegółowe

1. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 4) odczytuje sens tekstów [...], uwzględniając w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 1) dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia [...].
- 7) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera [...];
- 10) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne wyjaśnienie pojęcia ORAZ podanie przykładu z opowiadania.

1 pkt – poprawne wyjaśnienie pojęcia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

מחבר המאמר השתמש במונח זה כדי לתאר אדם בעל חיוניות אדירה, ללא הגבלה על ידי דת או מסורת. סמל הניצחון של כוח הרצון הוא פעולת הריגת הפרה על ידי קצבים בסצינת הסיום של סיפורו של ברדיצ'בסקי.

Zadanie 7. (0–2)

עין / עייני בפוסטר. בחר / בחרי שני אלמנטים גרפיים והסביר את משמעותם בהקשר לרעיון היהודי החדש המתואר בטקסט.

אוטה וליש, קרון קיימת לישראל (1940)

https://www.palestineposterproject.org/sites/default/files/wallish_jnf_pppa.jpg

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe

4. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymagania szczegółowe

1. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 4) odczytuje sens tekstów [...], uwzględniając w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 1) dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia [...].
- 7) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera [...];
- 10) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne omówienie dwóch elementów.

1 pkt – poprawne omówienie jednego elementu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

בפוסטר נראה גבר צעיר וחזק - ניתן לראות את זרועותיו השריריות. האיש מחזיק בידו מעדר, המתייחס לעבודת הכפיים בארץ ישראל.

Zadanie 8. (0–1)

בחר / בחרי דמות אחת מהרומן מאת מאיר שלו רומן רוסי ותאר / תארי באיזה אופן הוא זהה עם הרעיון של היהודי החדש.

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe

4. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymagania szczegółowe

1. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 4) odczytuje sens tekstów [...], uwzględniając w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 7) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera [...];
- 10) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne omówienie kreacji jednego z bohaterów.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

הגיבור שהוא דמותו של "היהודי החדש" הוא מירקין. הוא הגיע לפלסטין בשנות העשרים של המאה העשרים לבניית מדינה חדשה. הוא אידיאליסט, הוא מאמין באפשרות של מדינת ישראל. הוא צעיר וחזק, עובד בשטח ובמקביל נלחם.

Zadanie 9. (0–1)

קרא את הטקסט. הסבר / הסביר את חשיבותו של הספורט ביצירת הזהות היהודית החדשה.

יהדות השרירים (בגרמנית: Muskeljudentum) היא מושג שטבע מקס נורדאו בנאומו בקונגרס הציוני השני שהתקיים בבזל ב-28 באוגוסט 1898. בנאומו דיבר נורדאו על הצורך בעיצובו של יהודי מסוג חדש, בעל עוצמה נפשית וגופנית, שבכוחו להגשים את יעדי הציונות. המושג מתייחס לטיפוח של תכונות נפשיות וגופניות, כגון חוזק וחוסן גופני, זריזות ומשמעת, הנחוצות לתחייתו הלאומית של העם. תכונותיו של יהודי השרירים הם הפכו הגמור, האנטייתיזה, של היהודי הגלותי, במיוחד במזרח אירופה, כפי שהוצג בספרות האנטישמית ובספרות תנועת ההשכלה. כמו כן, יהודי השרירים הוא הפכו של היהודי הרבני או המשכיל, איש הרוח והאינטלקטואל; אשר הוצג כמי שעסוק כל ימיו ברכינה על ספרים ובעיסוק בנושאים אזוטריים, ולכן כוחו דל ושריריו חלשים.

מבוסס על: יהדות השרירים, wikipedia.org

Wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe

4. Poznawanie pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji.

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.

Wymagania szczegółowe

1. Odbiór przekazu językowego. Zdający:

- 4) odczytuje sens tekstów [...], uwzględniając w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte;

1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:

- 10) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnego objaśnienia, odnoszącego się do artykułu i hasła encyklopedycznego.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

הספורט היה דרך לעצב את גישתו של "היהודי החדש". הוא קידם חינוניות, רוח לחימה ודחיית הרוחניות לטובת הגשמיות. ספורט היה הדרך לבנות חברה חדשה שמקדם נורדאו. המאמר מציג את ההשלכות התרבותיות של אותה התופעה.

Tematy wypracowań na poziomie rozszerzonym

Tematy wypracowań będą poprzedzone szczegółowymi wytycznymi:

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W pracy rozważ **problem** podany w temacie.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do **utworów literackich** wskazanych w temacie oraz innych wybranych utworów literackich z literatury hebrajskiej.
- W wypracowaniu przedstaw **swoje zdanie** i **uzasadnij** je.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **300 wyrazów**.

Temat 1. (0–35)

הטבע כמקור השראה. כתוב / כתבי את הפרשנות ההשוואתית של השירים: ויש ציפור בשמיים של יהודה עמיחי וציפור שניה של נתן זך. הטקסט שלך צריך להכיל לפחות 300 מילים.

נתן זך ציפור שניה	יהודה עמיחי ויש ציפור בשמיים
<p>רְאִיתִי צִפּוֹר רֶבֶת יְפִי. הַצִּפּוֹר רָאָתָה אוֹתִי. צִפּוֹר רֶבֶת יְפִי כְּזֹאת לֹא אֶרְאֶה עוֹד עַד יוֹם מוֹתִי.</p> <p>עֵבֶר אוֹתִי אֶז רֹטֵט שֶׁל שֶׁמֶשׁ. אֶמְרְתִי מְלִים שֶׁל שְׁלוֹם. מְלִים שְׁאֶמְרְתִי אֶמֶשׁ לֹא אֶמַר עוֹד הַיּוֹם.</p>	<p>ויש ציפור בשמיים, שאולי שרה עכשיו שיר מתוק: לו הייתי אדם איש רגליים על האדמה הגדולה והכבדה, הייתי עומד ועומד ועומד ולא אז משם לעולם</p>

Wymagania ogólne i szczegółowe

Wykaz wymagań ogólnych i szczegółowych, sprawdzanych w wypracowaniu, znajduje się na s. 108. *Informatora*.

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 114.–127. *Informatora*.

Przykładowe ocenione rozwiązania

Przykład 1.

אבל הטבע וההתבוננות בו יכולים להוביל גם לחשיבה על חיי אדם. בשני שירים, האחד מאת נתן זך והשני מאת יהודה עמיחי אני מוצא סוג כזה של השתקפות קיומית. לדעתי שניהם מספרים על גבולות האפשרויות האנושיות.

בשירו של יהודה עמיחי קוראים על המפגש של ציפור ובני אדם מאזין לשירתה. הציפור שרה על החלום שלה כדי לשנות לבן אדם שיכול להישאר במקום אחד. זה מצב פרדוקסלי, כי בדרך כלל אלו בני האדם שמקנאים בציפורים בחופש שלהן. שירת הציפור מתחילה במשאלה: "לו הייתי" כאילו הציפור השתוקקה להיות אדם. השיר מתוק, אבל מביע נוסטלגיה. השיר עשוי להיחשב כהשתקפות על הגורל היהודי, בהיותם משוללים תמיד מארצם ונאלצים לנדוד בעולם. המסר העיקרי של השיר הוא להדגיש את הערך של המקום של האדם עצמו בעולם.

גם השיר השני, מאת נתן זך, מתאר מצב שבו המספר פוגש את הציפור ונדהם מיופיה. פגישה זו מעוררת בו השראה לומר את דברי השלום החשובים ביותר. אבל המצב לעולם אינו חוזר על עצמו, כאילו לא ניתן יהיה לומר שוב את המילים הללו. לדעתי המפגש עם ציפור מסמל את כל הרגעים היקרים בחיים, בהם אנשים מרגישים בטוחים ונחים אך גם נדירים ונראים לא מציאותיים. גם השיר הזה עצוב ואופטימי.

אני חושב ששני הטקסטים מראים קשיים בקיום האנושי: עצב, בדידות, ניתוק. בטקסטים אלו אנו יכולים לראות שהתבוננות בטבע יכולה להיות למעשה התבוננות בחיי אדם.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – wypowiedź argumentacyjna; zostały uwzględnione wszystkie elementy polecenia.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 15 pkt – w pracy dwa utwory zostały porównane, jeden kontekst został wykorzystany w pełni funkcjonalnie.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** struktura wypowiedzi – 3 pkt – elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo; spójność wypowiedzi – 3 pkt – wypowiedź stanowi logiczną i uporządkowaną całość; styl – 1 pkt – w całości stosowny.
- 4. Język wypowiedzi:** zakres i poprawność środków językowych – 6 pkt, 2 błędy językowe; ortografia – 2 pkt; interpunkcja – 2 pkt.

Przykład 2.

בשירים ובספרים רבים המניע של הטבע חשוב מאוד. לפעמים זה רק רקע, לתת לקוראים את רעיון האווירה, לפעמים הטבע משחק תפקיד חשוב בעלילה. הדוגמה למצב הראשון עשויה להיות ספרו של מאיר שלו "רומן וי", שבו החלוצים עובדים את אדמתם. הודות לתיאור הטבע הקוראים עשויים לדמיין את הקושי שבעבודתם.

בשירים של יהודה עמיחי ונתן זך הטבע הוא סמל לחיי אדם. שני השירים מספרים על המפגש עם ציפור. לציפור בתרבות שלנו יש הרבה משמעות סמלית: היא מגלמת חופש, יופי וחינניות. בשני השירים עלו קונטציות אלו.

יהודה עמיחי כותב על שיר של ציפור שהוא שמע. הציפור שרה על החלום שלה להיות בן אדם: "לו הייתי אדם". התפקידים המסורתיים של בני אדם ושל ציפורים התהפכו: הציפור רוצה לעמוד על האדמה ולא לזוז. השיר מבטא את המסר של הכמיהה למקומו של האדם בעולם ותחושת השייכות. נתן זך כותב על מפגש עם ציפור. המספר של שיר מופתע מיופיה של ציפור: "רְאִיתִי צִפּוֹר רַבַּת יְפִי" ומיופי של רגע. זה גורם לו להרגיש נוח ושלוו. הסמליות של ציפור דומה לזו המסורתית. המשורר מדבר את דברי השלום. אנו עשויים להבין את החלק הזה כשיר שניתן ליצור. אבל הוא גם מצהיר שאי אפשר לחזור על הרגע הזה: "מְלִים שְׁאֲמַרְתִּי אֶמֶשׁ / לֹא אֶמַר עוֹד הַיּוֹם". השיר הזה עוסק בעצב שהרגעים היפים האלה כל כך נדירים בחיי האדם.

שני משוררים הראו שההתבוננות בטבע יכולה להוות נקודת מוצא להרהור על חיי אדם. שניהם מביעים נוסטלגיה למשהו שאי אפשר להתגשם. הראשון עוסק בכמיהה ליציבות והשני עוסק בכמיהה לשלווה פנימית. הם חולקים לא רק את המניע העיקרי, אלא גם את הטון הרפלקטיבי הזה. יש איזשהו עצב עמוק בשני השירים הללו.

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia: 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – wypowiedź argumentacyjna; zostały uwzględnione wszystkie elementy polecenia.

2. Kompetencje literackie i kulturowe: 16 pkt – w pracy dwa utwory zostały porównane, konteksty zostały wykorzystane w pełni funkcjonalnie.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura wypowiedzi – 3 pkt – elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo; spójność wypowiedzi – 3 pkt – wypowiedź stanowi logiczną i uporządkowaną całość; styl – 1 pkt – w całości stosowny.

4. Język wypowiedzi: zakres i poprawność środków językowych – 6 pkt, 2 błędy językowe; ortografia – 2 pkt; interpunkcja – 2 pkt.

Temat 2. (0–35)

מה הקשר בין הטבע לספרות? כתוב / כתבי את החיבור בנושא זה, עיין במאמר ובטקסטים הנבחרים מהספרות העברית. הטקסט שלך צריך להכיל לפחות 300 מילים.

עידן לנדו

למה אין כתיבת טבע בעברית?

למה אין מסורת של כתיבה על הטבע בעברית? [...] הסוגה המכובדת הזאת משכה אליה לא רק סופרים אלא גם מדענים ידועי שם (אדוארד וילסון) ומדינאים (תיאודור רוזוולט חיבר כמה ספרי טבע). בספרות ובשירה העברית אפשר למצוא התייחסויות לטבע וגם לפרקים תיאורים יפים שלו) כמו אצל ס. יזהר, מאיר שלו, שאול טשרניחובסקי ואסתר ראב). אבל לא לכך הכוונה בסוגת כתיבת הטבע, כשם שאין הכוונה לכותבים כמו ג'ק לונדון וטד יוז. הכותב בסוגה הזאת איננו מספר סיפור, ותיאור הטבע איננו משתלב בדבר מה גדול יותר; הוא העניין עצמו ואין בלתו. [...] להבדיל מן הסוגות הבדיוניות, בכתיבת הטבע ישנו גרעין תיעודי מוצק. הכותב הוא, לפני הכל, עד לבריאה, לא בורא עולמות בפני עצמו.

כתיבה כזאת, אני חושב, נעדרת לגמרי מן העברית. העובדה הזאת מתמיהה גם אחרי שמנפים כמה הסברים חלקיים מאד. למשל, שהטבע הארץ ישראלי לא עשיר ועצום כמו זה שבאנגליה או באמריקה, שכתיבה מודרנית בעברית בכלל היא עניין חדש יחסית, ועוד יותר חדשה היא הנוכחות של העברית בארץ ישראל. ההסברים האלה לא מניחים את הדעת. שהרי יש כתיבה ענפה מאד על הטבע הארץ הישראלי, אלא שהיא שייכת לסוגה שונה לחלוטין: ידיעת הארץ ומדריכי טיולים. [...] ובאשר לנוכחות המאוחרת של העברית – זו מסתבר לא עיכבה בעדן של סוגות אחרות שזכו כאן לפריחה אינטנסיבית, כגון רומנים שבחננים את "שאלות הדור", רומן המשפחה, שירה פוליטית, אפילו פנטזיה ומדע בדיוני מקוריים יש הרבה יותר מאשר כתיבה על הטבע בעברית.

אני חושב שיש מספר סיבות להיעדר הבולט של כתיבת טבע בעברית. רמז ראשון אפשר לקבל אם נהרהר לרגע במה שמאפיין את ספרי "ידיעת הארץ", שמספרם כידוע עצום ורב. מהי העמדה הבסיסית של הכותב שם, מהי עמדת הקורא? ובכן, הכותב מוסר לקורא מידע שימושי. חלק ניכר מן המידע קשור להסטוריה של המרחב, לגיאוגרפיה ולארכיאולוגיה שלו. כשמסתכלים מקרוב, אין שם כל כך הרבה "טבע", ודאי שלא במובן של כתיבת הטבע האנגלוסקסית. אין צורך לומר שאחת המטרות המוצהרות, לפחות של חלק ניכר מן הסוגה הזאת, היא חניכה ציונית, השרשת הקשר עם הארץ, פרוייקט שהיה נחוץ במיוחד בתקופה שבהן רוב האוכלוסיה היהודית לא היתה ילידית ולא ספגה את הקשר הזה באופן אורגני מילדות.

אבל גם כשהמטרה המוצהרת איננה חינוך לציונות, האופן שבו מתפרשת "אהבת הארץ" בסוגה הזאת שונה מאד מן האופן שבו נגלה הטבע בכתיבה האנגלית. אם אני צריך להעמיד את הניגוד על שתי מלים, הייתי בוחר בניכוס מול התבוננות. ספרי ידיעת הארץ, במידה שהם מספרים לך על הטבע,

מסכמים לך ומעבירים לבעלותך מידע על הצומח והחי בסביבה. זה לא בהכרח מידע מכלי ראשון, והתרשמיותו של הכותב אינן ממין העניין. [...] לא תיאור ולא התבוננות באירועים חולפים וחד-פעמיים בטבע.

<https://idanlandau.com/2017/06/15/why-is-there-no-nature-writing-in-hebrew/>

Wymagania ogólne i szczegółowe

Wykaz wymagań ogólnych i szczegółowych, sprawdzanych w wypracowaniu, znajduje się na s. 108. *Informatora*.

Zasady oceniania

Opis zasad oceniania zadań otwartych rozszerzonej odpowiedzi (wypracowań) znajduje się na s. 114.–127. *Informatora*.

Przykładowe ocenione rozwiązania

Przykład 1.

"כתיבת הטבע" והיעדרה בתרבות הספרותית בישראל היא הנושא המרכזי של הטקסט. המחבר, עידן לנדו, נותן הגדרה משלו לז'אנר ואחר כך שוקל על הסיבות האפשריות שהסופרים הישראלים לא כותבים ספרים על הטבע.

קודם כל, "כתיבת הטבע" היא לא רק כתיבה על הטבע. המחבר מצהיר כי "כתיבת הטבע" אינו מתאר את הסביבה כרקע לעלילה. הוא מגדיר את הז'אנר הזה ככתיבה כדי להתמקד בטבע עצמו. ליתר דיוק הוא מבדיל סוג זה של כתיבה מטקסטים בדיוניים ואינפורמטיביים כאחד. אני חושב שהרסיס החשוב ביותר הוא זה שמראה את ההבדל האמיתי בין תפקיד הטבע בספרות האנגלוסקסית והישראלית: "אם אני צריך להעמיד את הניגוד על שתי מלים, הייתי בוחר בניכוס מול התבוננות". זה מראה שב"כתיבת טבע" אמיתית היא אינה משרתת שום מטרה אחרת מלבד הבנתה. אני חושב שהכותב צודק. הקונספט שהוא מתאר די חדש ואולי עדיין לא פופולרי בקרב הקהל הרחב. במסורת הכתיבה היהודית הטבע שימש מקור השראה. בתנ"ך נוכל לקרוא תהילים רבים המתארים את הטבע וההקבלה שלו להיסטוריה היהודית, כמו למשל בפרגמנט זה: "על נְהָרוֹת בְּבָל-- שָׁם יִשְׁבְּנוּ, גַּם-בְּכִינּוֹ: בְּזַכְרֵנוּ אֶת-צִיּוֹן".

דרך זו הייתה בשימוש נרחב גם על ידי משוררים מפורסמים, כמו חיים נחמן ביאליק. בשירו "אל הציפור" תיאר את הדיאלוג הדמיוני שלו עם חסידה שחזרה לאירופה מארץ ישראל. המטרה העיקרית מאחורי הטקסט לא הייתה לתאר את יופיו של הטבע, אלא את מצבו של הלאום היהודי שצריך גם להגר.

דוגמה נוספת יכולה להיות ספרו של מאיר שלו "רומן הרוסי". הסופר הזה הוזכר גם במאמר. מאיר שלו כותב על קהילת עובדי הקרקע החלוציים שצריכים לבנות את ביתם בארץ חדשה. לפעמים הם נאבקים בטבע: הם צריכים לשנות את המדבר לאדמה פורייה. הספר מלא בתיאורים יפים של

הארץ אבל הם משרתים רק מטרה אחת: להראות את המאבקים של אנשים שבאו לחיות בארץ הזאת. זוהי דוגמה לטבע המשמש כרקע לעלילה.
אני חושב שאנחנו צריכים קצת זמן לשינויים בגישה ל"כתיבה בטבע". אולי גם קוראים וגם סופרים צריכים להסתגל לדרכים חדשות שבהן מתייחסים לטבע.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – forma wypowiedzi zgodna z formą wskazaną w poleceniu – wypowiedź argumentacyjna; zostały uwzględnione wszystkie elementy polecenia.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 16 pkt – w pracy dwa utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie, argumentacja jest logiczna, wnikliwa i zróżnicowana.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** struktura wypowiedzi – 3 pkt – układ i sposób przedstawienia treści pomaga zrozumieniu wypowiedzi; spójność wypowiedzi – 3 pkt – wypowiedź stanowi logiczną i uporządkowaną całość; styl – 1 pkt – w całości stosowny.
- 4. Język wypowiedzi:** zakres i poprawność środków językowych – 7 pkt, 3 błędy językowe – zróżnicowana składnia i leksyka, precyzyjne słownictwo; ortografia – 2 pkt; interpunkcja – 2 pkt.

Przykład 2.

המחבר כותב על הטבע. הוא שואל מדוע סופרים ישראלים לא כותבים על הטבע במובן הנראה בספרות האמריקאית והבריטית. הוא אומר שבספרות הישראלית תיאור הטבע הוא רק תירוץ לכתוב על דברים אחרים, כמו פטריוטיות או בעיות פסיכולוגיות.
עידן לנדו כותב על סופרים רבים המוכרים בתרבות הישראלית. אחד מהם הוא מאיר שלו. הוא כתב ספר "רומן הרוסי" שבו תיאר כיצד מתנחלים חלוצים עבדו את השדות בארץ ישראל. הרומן מסופר מנקודת מבטו של ברוך מירקין, המספר את זיכרונותיו על משפחתו ועל חיי כפר קטן בישראל שלפני העצמאות. בספר זה ישנם קטעים רבים על הטבע הישראלי.
קראתי גם ספר של דורית רביניאן, "גדר חיה". בספר זה הטבע מיוצג על ידי תנאי מזג אוויר שונים השונים בניו יורק ובישראל. זהו ספר של זוג צעיר: מתורגמנית ישראלית ואמן פלסטיני. הם נפגשים בארצות הברית ומנסים להיות ביחד, למרות שהם לא צריכים להיות ביחד. בניו יורק הם מתגעגעים למה שהשאירו בבית.
אני חושב שאפשר להציג את הטבע בהרבה דרכים, אבל אני מסכים עם המחבר בעיקר זה רקע לסיפור.

- 1. Spełnienie formalnych warunków polecenia:** 1 pkt – wypowiedź we fragmentach ma charakter argumentacyjny, zawiera odwołanie do dwóch utworów literackich.
- 2. Kompetencje literackie i kulturowe:** 2 pkt – jeden utwór wykorzystany częściowo funkcjonalnie, drugi – niefunkcjonalnie.
- 3. Kompozycja wypowiedzi:** 0 pkt – praca zawiera mniej niż 300 słów.

4. Język wypowiedzi: 0 pkt – praca zawiera mniej niż 300 słów.

Z opinii Recenzentki:

Niniejszy *Informator o egzaminie maturalnym z języka hebrajskiego jako języka mniejszości narodowej od roku 2022/23* jest nowatorską publikacją, adaptującą wymogi znajomości języka hebrajskiego do polskiej podstawy programowej – dotychczas uczniowie nie mieli możliwości zdawania języka hebrajskiego jako języka mniejszości na maturze.

Układ *Informatora* jest klarowny i przejrzysty. Najpierw przedstawiono opis, przebieg i kryteria oceny egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego jako przedmiotu obowiązkowego w części ustnej bez określania poziomu oraz w części pisemnej na poziomie podstawowej. Ponadto podano listę zalecanych lektur obowiązkowych do wykorzystania w części obowiązkowej egzaminu maturalnego. Kolejna część *Informatora* zawiera opis egzaminu maturalnego z języka hebrajskiego jako przedmiotu dodatkowego w części pisemnej na poziomie rozszerzonym wraz z listą lektur obowiązkowych. Obydwie części: zarówno ta, dotycząca części podstawowej, jak i rozszerzonej, zawierają przykładowe zadania z rozwiązaniami.

Lista lektur obowiązkowych dla poziomu podstawowego oraz rozszerzonego składa się z najważniejszych tekstów literackich w języku hebrajskim: wybranych fragmentów *Biblii Hebrajskiej*, tekstów poetyckich (na przykład wierszy Ch. N. Bialika i J. Amichaja), prozatorskich (Amos Oz, Meir Szalew, D. Grossman, A. B. Jehoszua) oraz dramatów (Ch. Levin). Wybór lektur stanowi doskonały przekrój historyczny, językowy i kulturowy: znalazły się w nim zarówno teksty zarówno z czasów biblijnych, jak i współczesnych, przykłady różnych rodzajów i gatunków literackie oraz różnorodnych rejestrów językowych.

Zawarte w *Informatorze* zadania sprawdzają zasób słownictwa, poprawność językową, znajomość tekstów kultury oraz kontekstów dotyczących dziedzictwa narodowego kultury żydowskiej i hebrajskiej, rozumienie różnego typu tekstów, umiejętność ich analizy i interpretacji, umiejętność wypowiedzania się w języku hebrajskim na zadany temat oraz skomponowania wypowiedzi pisemnej. Zaproponowane rozwiązania są niezwykle cennym materiałem dla osób przystępujących do matury z języka hebrajskiego.

Informator stanowi znakomite narzędzie do przygotowania ucznia do matury z języka hebrajskiego jako języka mniejszości zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym.

dr Angelika Adamczyk

